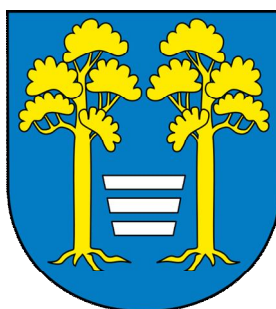

Załącznik do Uchwały Nr XXIV/219/2012

Rady Gminy Zaleszany z dnia 28 września 2012 r.

Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Zaleszany
na lata 2012-2016

2012

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	4
1. STRUKTURA STRATEGII	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII	6
3. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIEJ STRATEGII	19
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA	21
1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY	21
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	21
3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	23
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	23
5. SYTUACJA GOSPODARCZA	25
6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY	26
7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	30
8. BEZDOMNOŚĆ	32
9. EDUKACJA	33
10. KULTURA	34
11. SPORT I REKREACJA	36
12. TURYSTYKA	37
13. SYTUACJA DZIECKA	38
14. OCHRONA ZDROWIA	43
15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	46
16. POMOC SPOŁECZNA	48
17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	61
18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE	63
19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO	66
20. SEKTOR POZARZĄDOWY	74
21. ANALIZA SWOT	76
22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY	82
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	84
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	84
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI	101
3. PROGRAMY I PROJEKTY	102
IV. UWAGI KOŃCOWE	104
SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW	105

WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego), w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich społeczne skutki. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Zaleszanych przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, mieszkańcy gminy oraz eksperci.

Dokument ma charakter kilkuletni; został przygotowany na lata 2012-2016. Jest zgodny z założeniami dokumentów strategicznych odnoszących się do polityki społecznej, przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym, i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu. Obejmuje również ocenę stopnia wdrożenia strategii obowiązującej w poprzednim okresie programowania.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet, skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

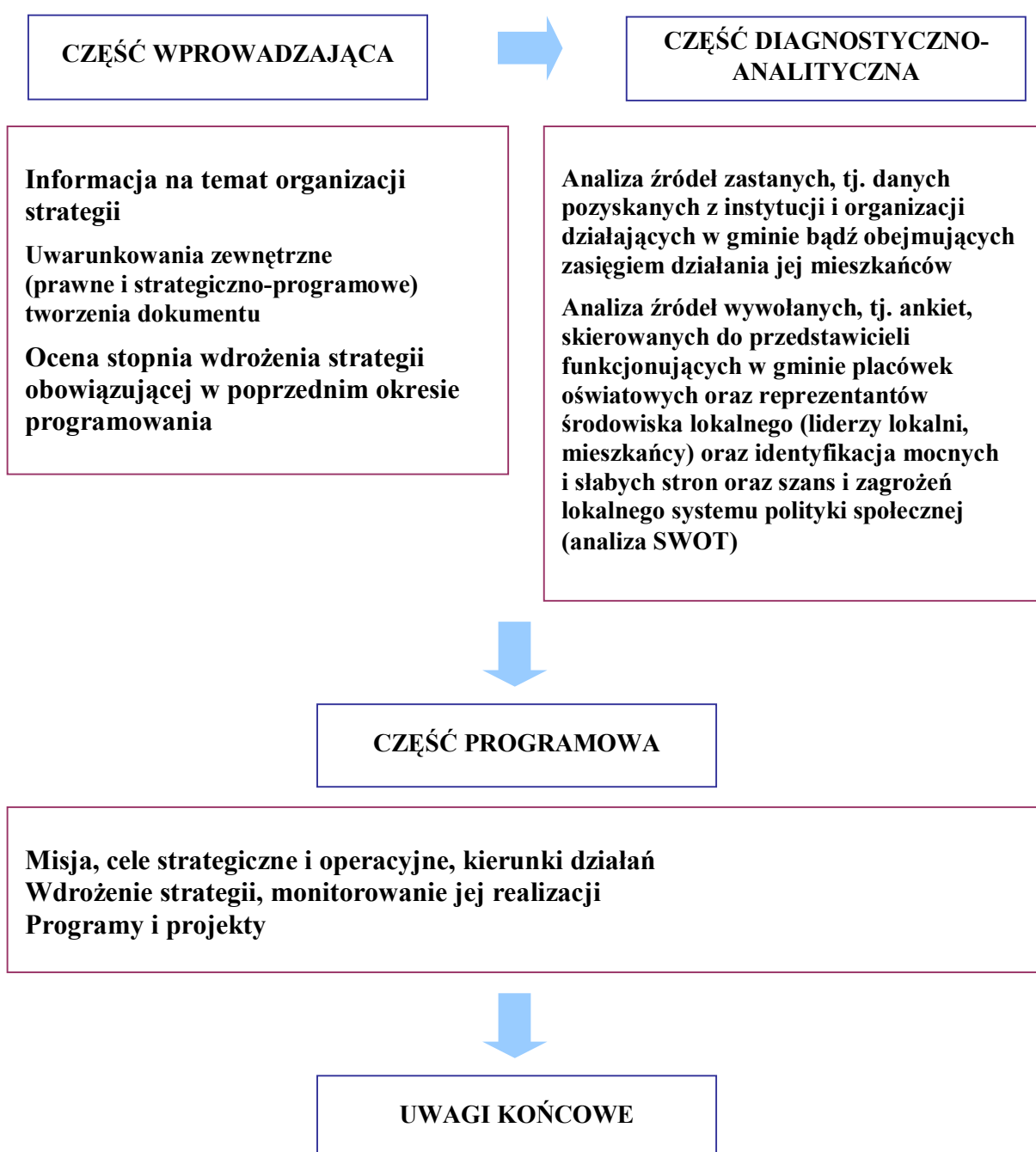
- Infrastruktura techniczna;
- Komunikacja i transport;
- Demografia;
- Gospodarka;
- Rynek pracy;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Bezdomność;
- Edukacja;
- Kultura;
- Sport i rekreacja;
- Turystyka;
- Sytuacja dziecka;
- Ochrona zdrowia;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Pomoc społeczna;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Działalność organizacji pozarządowych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawione są ramy finansowe strategii,

prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych. Część programowa zawiera także omówienie projektów zaproponowanych przez przedstawicieli instytucji gminy i organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zmianami),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149 poz. 887 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zmianami),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 ze zmianami),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 71, poz. 734 ze zmianami),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%,
- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji,
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej

i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „Europejski program walki z ubóstwem” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,

- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorzady terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013) służą realizacji priorytetów polityki spójności Unii Europejskiej, integrując je z priorytetami polskimi i uwzględniając zapisy odpowiadające na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej Krajowego Programu Reform. Dokument stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel ten będzie osiąganym poprzez realizację następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- 1.2. Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej,
- 1.3. Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej,
- 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,
- 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej,
- 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 jest jednym z 16 programów regionalnych służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 (Narodowej Strategii Spójności), jednocześnie będąc odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd województwa.

Celem nadrzędnym Programu jest wzrost krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki oraz poprawa dostępności przestrzennej Podkarpacia. Uznano, iż cel ten będzie realizowany poprzez zidentyfikowane osie priorytetowe określające podstawowe rozwiązania strategiczne na poziomie regionalnym. Należą do nich: 1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, 2. Infrastruktura techniczna, 3. Społeczeństwo informacyjne, 4. Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom, 5. Infrastruktura publiczna, 6. Kultura i turystyka, 7. Spójność wewnątrzregionalna, 8. Pomoc techniczna.

W ramach osi priorytetowych 1, 5 i 6, obejmujących w najszerszym zakresie problematykę społeczną, wyznaczono poniżej przedstawione cele nadrzędne i szczegółowe.

Oś priorytetowa 1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka.

Cel nadrzędny: Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy.

Cele szczegółowe:

- wsparcie dla rozwoju przedsiębiorstw poprzez zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania,
- rozwój sieci instytucji otoczenia biznesu,
- stworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego i wzrostu potencjału innowacyjnego w regionie oraz transferu wiedzy,
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i wsparcie aktywności w zakresie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.

Oś priorytetowa 5. Infrastruktura publiczna.

Cel nadrzędny: Tworzenie warunków dla rozwoju kapitału społecznego poprzez inwestycje w edukację, ochronę zdrowia, pomoc społeczną, sport i rekreację.

Cele szczegółowe:

- poprawa dostępności i podniesienie jakości regionalnego systemu edukacji,

- poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego ludności i rozwój infrastruktury pomocy społecznej,
- zwiększenie dostępności mieszkańców do obiektów sportowych i rekreacyjnych.

Oś priorytetowa 6. Turystyka i kultura.

Cel nadrzędny: Wzrost udziału turystyki w gospodarce regionu oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój instytucji kultury.

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2009-2015

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2009-2015 jest dokumentem, który wyznacza główne kierunki działań samorządu województwa podkarpackiego w obszarze pomocy społecznej. Jego celem jest stworzenie rozwiązań umożliwiających pomoc i działania zapobiegające izolacji i marginalizacji mieszkańców województwa znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz pobudzanie aktywności społecznej.

Program koncentruje się na wsparciu rodzin, osób dotkniętych i zagrożonych niekorzystnymi zjawiskami społecznymi, dzieci i młodzieży wymagających pomocy wychowawczej i społecznej, osób starszych i przewlekle chorych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Po zdiagnozowaniu głównych problemów dotyczących pomocy społecznej wyznaczono poniżej przedstawione cel główny, cele operacyjne oraz działania.

Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców województwa podkarpackiego w aspekcie pomocy i integracji społecznej.

Cel operacyjny 1.: Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego.

Działania:

- inicjowanie i wspieranie działań na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej,
- wspieranie programów i inicjatyw z zakresu poprawy warunków socjalno-bytowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- tworzenie i opracowanie modelowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- tworzenie warunków i stymulowanie własnej aktywności na rzecz wychodzenia z obszaru pomocy społecznej,
- zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego,
- wzmocnienie i skoordynowanie współpracy podmiotów działających na rzecz osób wykluczonych społecznie.

Cel operacyjny 2.: Zmniejszenie skutków niekorzystnych zjawisk społecznych.

Działania:

- inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć na rzecz grup objętych programem,
- analizowanie niekorzystnych zjawisk społecznych i ich skutków,
- wspieranie działań i inicjatyw lokalnych w zakresie integracji społecznej,
- zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego.
- organizowanie wsparcia i pomocy dla kobiet w ciąży znajdujących się w trudnej sytuacji,
- wspieranie funkcji rodziny, przede wszystkim opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach dysfunkcyjnych,
- tworzenie warunków i stymulowanie własnej aktywności na rzecz wychodzenia z obszarów działań pomocy społecznej,
- inicjowanie współpracy interdyscyplinarnej na rzecz rodziny,
- wspieranie i tworzenie warunków prawidłowego funkcjonowania dziecka i rodziny,
- inicjowanie badań.

Cel operacyjny 3.: Podniesienie poziomu życia osób starszych, przewlekle chorych, dzieci i młodzieży.

Działania:

- inicjowanie i wspieranie działań na rzecz aktywizacji osób starszych i przewlekle chorych,
- podniesienie poziomu i rozwój oferty świadczeń pomocy społecznej skierowanej do osób starszych i przewlekle chorych,
- tworzenie warunków do rozwoju różnych zainteresowań dzieci i młodzieży poprzez realizację i upowszechnienie programów opracowanych przez jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe,
- edukacja członków rodzin zajmujących się opieką nad osobami starszymi i przewlekle chorymi,
- wspieranie integracji zawodowej i społecznej grup szczególnego ryzyka, przede wszystkim trudnej młodzieży, w tym młodzieży pochodzącej z rodzin patologicznych i sprawiających problemy wychowawcze,
- wspieranie i popularyzacja rozwoju systemu rodzinnej opieki zastępczej,
- praca z rodzinami biologicznymi w sytuacji zagrożenia i kryzysu,
- wspieranie wychowanków zastępczych środowisk rodzinnych i placówek opiekuńczych w zakresie rozwiązywania problemów, budowania tożsamości, akceptacji sytuacji rodzinnej oraz wspieranie przy wchodzeniu w samodzielne, dorosłe życie (usamodzielnienie),
- edukacja zdrowotna w zakresie zdrowego stylu życia.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Stalowowolskiego na 2005-2015

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Stalowowolskiego na 2005-2015 jest dokumentem określającym założenia polityki społecznej w powiecie. Zawiera diagnozę sytuacji społecznej, wizję („Chcemy, aby potrzebującym wsparcia mieszkańcom Powiatu Starowolskiego żyło się lepiej”) i misję („Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców powiatu”) oraz poniżej wymienione cele strategiczne.

1. Pomoc rodzinom w sytuacji kryzysu.
 - 1.1. Powrócenie prawidłowego funkcjonowania zapobieganie rozpadowi rodzin, które znajdują się w sytuacji kryzysowej.
 - 1.2. Udzielanie wsparcia emocjonalnego, informacyjnego rodzinom niefunkcjonującym prawidłowo w celu zapobieżenia poważnemu kryzysowi.
 - 1.3. Prowadzenie terapii rodzinnej w przypadku, gdy działania profilaktyczne nie zapobiegą sytuacji kryzysowej.
 - 1.4. Udzielanie wsparcia ofiarom przemocy oraz pomoc w normalizacji egzystencji.
 - 1.5. Propagowanie zastępczego rodzicielstwa, jako skutecznego sposobu zapewnienia opieki dzieciom pozbawionym pieczy rodziców.
 - 1.6. Propagowanie rodzinnych form opieki nad dzieckiem.
 - 1.7. Propagowanie wzorca prawidłowo funkcjonującej rodziny.
 - 1.8. Opracowanie i realizacja innych zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb.
2. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy.
 - 2.1. Poprawa zatrudnialności poprzez:
 - 2.1.1. Dostosowanie zasobów wiedzy mieszkańców do wymogów pracy,
 - 2.1.2. Podniesienie poziomu wykształcenia, w szczególności mieszkańców obszarów wiejskich,
 - 2.1.3. Podwyższanie umiejętności zawodowych związanych z przyszłym profilem gospodarczym powiatu,
 - 2.1.4. Kształcenie ustawiczne dorosłych.
 - 2.2. Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy poprzez:
 - 2.2.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów celem lepszego dostępu do rynku pracy,
 - 2.2.2. Upowszechnianie informacji z zakresu poradnictwa zawodowego i orientacji zawodowej,

- 2.2.3. Modernizacja kierunków i profili kształcenia umożliwiających uzyskiwanie kwalifikacji dostosowanych do wymagań rynku pracy.
- 2.3. Rozwój przedsiębiorczości poprzez:
 - 2.3.1. Wspomaganie rozwoju firm poprzez podniesienie konkurencyjności,
 - 2.3.2. Wspomaganie małych i średnich przedsiębiorstw subsydiowanym zatrudnieniem,
 - 2.3.3. Pobudzanie i promowanie indywidualnej przedsiębiorczości mieszkańców oraz upowszechnienie zatrudnienia na własny rachunek.
- 2.4. Wzmocnienie polityki równych szans na lokalnym rynku pracy poprzez:
 - 2.4.1. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia poprzez podtrzymanie kontaktu z pracą,
 - 2.4.2. Aktywne działania na rzecz kobiet na lokalnym rynku pracy,
 - 2.4.3. Wyrównanie szans mieszkańców wsi w dostępie do rynku pracy.
- 2.5. Aktywizacja zawodowa absolwentów i młodzieży poprzez:
 - 2.5.1. Aktywizacji zawodowa absolwentów w ramach programu „Pierwsza Praca”,
 - 2.5.2. Przeciwdziałanie długotrwałemu bezrobociu wśród młodzieży,
 - 2.5.3. Aktywizacja bezrobotnych poprzez dostępne instrumenty rynku pracy, które dzięki swej efektywności skutkować powinny stałym wzrostem zatrudnienia,
 - 2.5.4. Pośrednictwo pracy,
 - 2.5.5. Poradnictwo zawodowe,
 - 2.5.6. Programy finansowane ze środków Funduszu Pracy,
3. Wspieranie integracji osób niepełnosprawnych.
 - 3.1. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, umożliwienie im pełnoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez zaspokojenie potrzeb edukacyjnych, bytowych i emocjonalnych. W tym celu opracowany został Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2005-2015. Zawarto w nim poniższa problematykę:
 - prowadzenie stałego poradnictwa dla osób niepełnosprawnych – mieszkańców Powiatu Stalowo wolskiego,
 - udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym w działaniach mających na celu poprawę jakości życia i efektywne radzenie sobie ze stresem niepełnosprawności,
 - uświadomienie społeczności lokalnej i władzom samorządowym skali zjawiska,

- zmiana obrazu osób niepełnosprawnych jako bezradnych i zdanych tylko na łaskę innych,
 - świadczenie pomocy finansowej w celu likwidacji barier architektonicznych, pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny i ortopedyczny,
 - wspieranie zakładów pracy zatrudniających osoby niepełnosprawne,
 - wspieranie nowych form aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
 - prowadzenie monitoringu potrzeb osób niepełnosprawnych,
 - opracowanie i realizacja innych zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb.
4. Aktywizacja środowiska seniorów Powiatu Stalowowolskiego.
- 4.1. Walka ze stereotypem człowieka starego, zapobieganie ubożeniu i wycofywaniu się z życia społecznego:
- 4.1.1. Rozeznanie potrzeb seniorów Powiatu Stalowowolskiego,
- 4.1.2. Propagowanie i wspieranie nowych form opieki nad osobami starszymi,
- 4.1.3. Stałe poradnictwo telefoniczne dla osób starszych, mieszkańców Powiatu Stalowowolskiego,
- 4.1.4. Wsparcie działań samoorganizacyjnych seniorów,
- 4.1.5. Zmiana stereotypu człowieka starego – praca ze społecznością lokalną, rodzinami seniorów i z nimi samymi.
- 4.2. Opracowanie i realizacja innych zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb.
5. Poprawa funkcjonowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli.
- 5.1. Usprawnienie funkcjonowania instytucji:
- 5.1.1. Podnoszenie kwalifikacji przez pracowników, zapewnienie jak najwyższego standardu świadczonych usług.
- 5.1.2. Pozyskanie nowych partnerów społecznych, intensyfikacja współpracy z obecnymi.
- 5.1.3. Intensyfikacja działań mających na celu pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych.
- 5.1.4. Stworzenie obrazu Centrum jako instytucji rzeczywistego wsparcia dla mieszkańców Powiatu Stalowowolskiego.
- 5.2. Opracowanie i realizacja innych zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb.

Strategia Rozwoju Gminy Zaleszany na lata 2004-2013

Strategia Rozwoju Gminy Zaleszany na lata 2004-2013 stanowi podstawę polityki rozwoju samorządu gminy. Dokument zawiera analizę uwarunkowań rozwoju gminy, wizję gminy („Zaleszany to gmina dla Ciebie, dbająca o rozwój edukacji, przedsiębiorczości i dobrobyt mieszkańców”) oraz 5 obszarów strategicznych I. Edukacja i Rozwój Zasobów Ludzkich, II. Infrastruktura, III. Rozwój gospodarczy, IV. Rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa, V. Środowisko naturalne i kulturowe. W ramach obszarów strategicznych wyznaczono 5 celów strategicznych (1. Przygotowanie mieszkańców do potrzeb nowoczesnej gospodarki i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, 2. Tworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Zaleszany, 3. Generowanie nowych miejsc pracy poprzez tworzenie dogodnych warunków dla inwestorów i lokalnej przedsiębiorczości, 4. Poprawa jakości życia i efektywności działalności rolniczej, 5. Rozwój i ochrona walorów środowiska naturalnego i rodzimej kultury) oraz poniżej przedstawione cele operacyjne odnoszące się do problematyki społecznej.

1. Przygotowanie mieszkańców do potrzeb nowoczesnej gospodarki i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.
 - 1.1. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie przygotowania do aktywnego udziału w życiu społecznym i gospodarczym gminy.
 - 1.2. Edukacja dorosłych w zakresie dostosowania do wymagań aktualnego i przyszłego rynku pracy.
 - 1.3. Rozbudowa, modernizacja i racjonalizacja wykorzystania obiektów edukacyjno-sportowych.
2. Tworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Zaleszany.
 - 2.3. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej z dostosowaniem do potrzeb mieszkańców.
3. Tworzenie dogodnych warunków dla lokalnej przedsiębiorczości inwestorów.
 - 3.1. Tworzenie instytucjonalnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.
 - 3.2. Pobudzanie aktywności gospodarczej mieszkańców.
 - 3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarstw rolnych i przetwórstwa.

3. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIEJ STRATEGII

Ocena wdrożenia strategii obowiązującej w poprzednim okresie programowania stanowi ważny punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki społecznej gminy Zaleszany na lata 2012-2016. W jej ramach zostały wskazane trudności we wdrażaniu dokumentu, największe osiągnięcia w realizacji wyznaczonych kierunków działań (w tym wprowadzone w życie programy i projekty socjalne) oraz przedsięwzięcia, których nie udało się podjąć podczas wdrażania strategii.

Trudności we wdrażaniu strategii

Największymi barierami we wdrażaniu poprzedniej strategii były:

- duża liczba zadań zleconych do realizacji gminie z zakresu pomocy społecznej,
- ograniczona ilość środków finansowych na zadania zlecone i własne,
- trudne warunki lokalowe.

Osiągnięcia w realizacji strategii

Pomimo trudności napotkanych podczas wdrażania strategii obowiązującej w poprzednim okresie programowania roku, odnotowano osiągnięcia. Należy do nich zaliczyć:

- stałą współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania bezrobocia na terenie gminy,
- objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia,
- współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego,
- utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania poprzez rozwijanie usług opiekuńczych, rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji osób niepełnosprawnych z środowiskiem lokalnym,
- wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy poprzez specjalistyczne usługi opiekuńcze, poradnictwo socjalne i pomoc materialną,
- systematyczną pracę socjalną z rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- pomoc materialną dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej,
- systematyczną współpracę z wymiarem sprawiedliwości, w szczególności z sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży,

- systematyczne współdziałanie z placówkami oświatowymi w celu przeciwdziałania pojawiającym się patologiom.

Programy i projekty wynikające z zapisów strategicznych

W trakcie wdrażania poprzedniej strategii zrealizowano następujące programy i projekty wynikające z jej zapisów:

- projekt systemowy pt. „Czas na aktywność w Gminie Zaleszany”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1., Poddziałanie 7.1.1.; celem projektu była aktywizacja zawodowa osób korzystających dotychczas z pomocy społecznej poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji, takich jak: doradztwo zawodowe, warsztaty kompetencji społecznych, kursy zawodowe dostosowane do potrzeb uczestników projektu, doradztwo psychologiczne dla osób potrzebujących tego typu wsparcia; projekt realizowany był w 2008 roku (uczestniczyło w nim 15 bezrobotnych kobiet) i w 2009 roku (uczestniczyło w nim 9 bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo kobiet),
- program „Uczeń na wsi”, zakładający pomoc osobom niepełnosprawnym z gmin wiejskich i miejsko-wiejskich w zdobyciu wykształcenia; program realizowany był w latach szkolnych 2007/2008, 2008/2009 i 2009/2010; adresatami programu były osoby niepełnosprawne posiadające ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, pobierające naukę w szkole podstawowej, gimnazjum lub w szkole ponadgimnazjalnej.

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować do końca okresu obowiązywania strategii

W trakcie wdrażania zapisów strategicznych nie udało się zrealizować następujących przedsięwzięć:

- stworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy,
- wdrożenie nowatorskich działań zmierzających do aktywizacji osób bezrobotnych,
- opracowanie programów lokalnych w celu nabycia uprawnień do świadczeń emerytalnych dla osób, którym z różnych przyczyn tych świadczeń nie przyznano.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Zaleszany są gminą wiejską położoną w północnej części województwa podkarpackiego, w Kotlinie Sandomierskiej, w powiecie stalowowolskim. Teren gminy urozmaicają doliny rzek Sanu, Łęgu i Osy. Gmina sąsiaduje z pięcioma innymi gminami: Radomyśl nad Sanem, Stalowa Wola, Pysznica, Grębów oraz Gorzyce.

Gmina zajmuje powierzchnię 87,17 km² i składa się z 13 następujących sołectw: Agatówka, Dzierdziówka, Kępie Zaleszańskie, Kotowa Wola, Majdan Zbydniowski, Motycze Szlacheckie, Obojna, Pilchów, Skowierzyn, Turbia, Wólka Turebska, Zaleszany i Zbydniów. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach jest bardzo zróżnicowana. Najliczniejszymi sołectwami są Turbia (1.507 osób), Kępie Zaleszańskie (1.331 osób) oraz Zbydniów (1.264 osoby), z kolei najmniej ludności zamieszkuje Motycze Szlacheckie (234 osoby), Wólkę Turebską (396 osób) oraz Agatówkę (407 osób).

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Gmina Zaleszany posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną na tle powiatu stalowowolskiego. Wszystkie sołectwa w gminie wyposażone są w sieć gazociągową, a ponad 82% gospodarstw jest przyłączonych do sieci wodociągowej. Dane szczegółowe na temat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i drogowej oraz gospodarki odpadami w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w gminie w 2010 roku

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	136,1
liczba ludności korzystających z sieci wodociągowej	10.760
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	74,6
liczba ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej	4.200
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w m)	117.727
liczba ludności korzystających z sieci gazowej	6.410

sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie ogółem (w km)	74
w tym długość dróg gminnych (w km)	28
gospodarka odpadami	
liczba ludności korzystających z oczyszczalni ścieków	4.200
liczba oczyszczalni ścieków	1

Dane Urzędu Gminy Zaleszany.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w gminie w latach 2008-2010. Inwestycje te, poza sferą techniczną, przeprowadzono w obszarze kultury, mieszkalnictwa, sportu i rekreacji. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2008-2010

inwestycje w 2008 roku
<ul style="list-style-type: none"> • zmiana dachu na Domu Ludowym w Dzierdżówce (zmiana konstrukcji i pokrycia dachu), • rozbudowa Remizy OSP w Pilchowie (fundamenty).
inwestycje w 2009 roku
<ul style="list-style-type: none"> • budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Turbia, Agatówka, Pilchów (część zadania), • rozbudowa Remizy OSP w Pilchowie (stan surowy zamknięty budynku), • modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Kotowej Woli, • wykonanie nawierzchni asfaltowych na drogach: Turbia-Ostrówek, Kępie Zaleszańskie-Ruska Wieś, Wólka Turebska-Obwodnica, Majdan Zbydniowski-Obwodnica, • przebudowa drogi wewnętrznej w Kępie Zaleszańskim, • przebudowa drogi powiatowej Nr 1012 R Zaleszany-Zbydniów, realizowana wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Stalowej Woli, • modernizacja Domu Ludowego w Motyczu Szlacheckim, • remont pomieszczeń w budynku Remizy OSP w Turbi, • budowa garażu przy Remizie OSP w Skowierzynie.
inwestycje w 2010 roku
<ul style="list-style-type: none"> • budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Turbia, Agatówka, Pilchów (kontynuacja sieci i przyłączy), • Centrum Sportowo Rekreacyjne w Kępie Zaleszańskim – Kręgle (adaptacja budynku na kręgielnię, termomodernizacja), • Centrum Sportowo Rekreacyjne w Skowierzynie (budowa boiska do koszykówki i tenisa, remont w Domu Ludowym).

Dane Urzędu Gminy Zaleszany.

3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Dobre połączenia komunikacyjne w gminie mają mieszkańcy miejscowości: Agatówka, Motycze Szlacheckie, Obojna, Pilchów, Turbia, Zaleszany oraz Zbydniów, z trudnościami komunikacyjnymi zmagają się natomiast mieszkańcy miejscowości: Dzierdziówka, Kępie Zaleszańskie, Kotowa Wola, Majdan Zbydniowski, Skowierzyn i Wólka Turebska.

Sieć komunikacyjna Zaleszan jest dobrze rozwinięta. Ze znajdującym się w odległości 80 km Rzeszowem gmina połączona jest siecią dróg – krajową drogą regionalną nr 859 do Niska i dalej drogą nr 19 Nisko – Rzeszów oraz drogą nr 859 do Sandomierza i dalej drogami nr 723 i 9 biegnącymi przez Tarnobrzeg i Nową Dębę. Z kolei przez miejscowości Agatówka i Zbydniów przebiega krajowa droga nr 77 z Lipnika do Przemyśla.

Dogodne połączenie z pobliskimi miejscowościami zapewnia zelektryfikowana linia kolejowa jednotorowa relacja Sandomierz – Sobów – Stalowa Wola. W jednej z miejscowości – Turbi zlokalizowane jest lokalne lotnisko sportowe, którego gospodarzem jest Aeroklub Stalowa Wola.

Do podmiotów świadczących usługi komunikacyjne należą: PKS, MKS oraz prywatni przewoźnicy. Warto również zaznaczyć, iż wszyscy mieszkańcy gminy mają telefoniczne połączenia ze światem.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na koniec 2010 roku gmina Zaleszany liczyła 10.826 mieszkańców, w tym 5.441 kobiet, które stanowiły 50,3% ogółu ludności (na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet). Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 124 osoby na km² i była typowa dla gmin wiejskich.

W latach 2008-2010 systematycznie zwiększała się liczba mieszkańców gminy; wzrost dotyczył przede wszystkim liczby osób w wieku produkcyjnym i starszych, zaś liczba dzieci i młodzieży spadała. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2.277	2.222	2.174
liczba osób w wieku produkcyjnym	6.671	6.759	6.822
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.800	1.812	1.830
ogółem	10.748	10.793	10.826

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba urodzeń żywych	106	111	102
liczba zgonów	137	112	128
przyrost naturalny	-31	-1	-26

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	72	52	52
saldo migracji w ruchu zagranicznym	1	0	7
saldo migracji ogółem	73	52	59

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W roku 2010 liczba urodzeń żywych była mniejsza niż w latach 2008-2009 – 102 w stosunku do odpowiednio 106 i 111, co wpłynęło m.in. na spadek liczby dzieci i młodzieży w gminie. Wysoka liczba zgonów (137 w 2008 r., 112 w 2009 r., 128 w 2010 r.) rzutowała na niekorzystny przyrost naturalny (-31 w 2008 r., -1 w 2009 r., -26 w 2010 r.).

Wzrost liczby mieszkańców w gminie był efektem ruchu migracyjnego. Jego saldo w kolejnych latach zmieniało się (73 w 2008 r., 52 w 2009 r., 59 w 2010 r.) Migracja mieszkańców do i z gminy odbywała się przede wszystkim w ruchu wewnętrznym.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie niekorzystne, wcześniej odnotowane, kwestie. Pierwsza z nich dotyczy spadku liczby dzieci i młodzieży druga natomiast odnosi się do systematycznego zwiększania się liczby osób w wieku produkcyjnym i starszych. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez liczne obecnie grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową.

Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak przede wszystkim seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie dostosowanie dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu

i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

5. SYTUACJA GOSPODARCZA

Zaleszany to gmina charakteryzująca się wysokim rolniczym wykorzystaniem gruntów – zdecydowaną większość użytków stanowią indywidualne gospodarstwa rolne. Oprócz sprzyjających rolnictwu gleb, występują tu zasoby dobrego surowca do produkcji ceramiki budowlanej, dzięki któremu na terenie gminy powstały cegielnie polowe.

Gmina nie posiada dużych zakładów przemysłowych, choć w ostatnich latach nastąpił znaczny przyrost niewielkich, prywatnych podmiotów gospodarczych specjalizujących się w handlu, usługach oraz drobnej wytwórczości. Ponadto gmina Zaleszany sąsiaduje bezpośrednio z miastem Stalowa Wola, stanowiącym ośrodek przemysłu ciężkiego (wyroby hutnicze, maszyny budowlane, sprzęt obronny).

Najżyźniejsze gleby występują w dolinach dwóch dużych rzek Sanu i Wisły. Na tym obszarze rosną lasy mieszane topoli, osiki i dębu, zaś na terenach piaszczystych – bory sosnowe. Nizinny klimat Kotliny Sandomierskiej cechuje długie lato, ciepła zima i stosunkowo małe ilości opadów.

W strukturze użytków rolnych przeważają grunty orne, co potwierdzają dane przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)		6.611
w tym:	grunty orne (w ha)	4.421
	sady (w ha)	113
	łąki i pastwiska (w ha)	1.784
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)		1.397
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków (w ha)		709

Dane Urzędu Gminy Zaleszany.

W latach 2008-2010 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie ulegała zmianom (616 w 2008 r., 587 w 2009 r., 633 w 2010 r.). Na koniec 2010 roku działały one głównie w takich sekcjach, jak: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów

samochodowych, włączając motocykle (243 podmioty), budownictwo (76), przetwórstwo przemysłowe (73) oraz transport i gospodarka magazynowa (44).

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba podmiotów w sektorze publicznym	20	20	20
liczba podmiotów w sektorze prywatnym	596	567	613
liczba podmiotów ogółem	616	587	633

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) na koniec 2010 roku

sekcja	liczba podmiotów
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16
przetwórstwo przemysłowe	73
budownictwo	76
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	243
transport i gospodarka magazynowa	44
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	25
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	22
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	26
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14
edukacja	13
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	19
pozostała działalność usługowa	40
inne sekcje	11

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwale pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli w latach 2008-2010 liczba osób bezrobotnych w gminie Zaleszany ulegała zmianom i wyniosła na koniec

kolejnych lat 462, 731 i 685. Wśród pozostających bez pracy w 2008 roku większość stanowiły kobiety (261 osób), a w latach 2009-2010 mężczyźni (odpowiednio 391 i 360). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec lat 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba bezrobotnych w gminie	462	731	685
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	261	340	325
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	56,5%	46,5%	47,4%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2008-2010 w powiecie stalowowolskim, w województwie podkarpackim i w kraju.

Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie, w województwie i w kraju na koniec lat 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
stopa bezrobocia w powiecie stalowowolskim	9,8%	15,2%	14,4%
stopa bezrobocia w województwie podkarpackim	13%	15,9%	15,8%
stopa bezrobocia w kraju	9,5%	12,1%	12,3%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2008-2010 powiat stalowowolski charakteryzował się niższą, w stosunku do województwa podkarpackiego, i wyższą, w stosunku do kraju, stopą bezrobocia. W powiecie i województwie w 2010 roku odnotowano jej spadek w porównaniu z rokiem poprzednim.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia, a także rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2010 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 11. Bezrobotni w gminie na koniec 2010 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

		liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)			liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
		ogółem	kobiet				ogółem	kobiet	
wiek	18-24 lata	163	85	52,1	staż pracy	bez stażu	158	98	62
	25-34 lata	203	121	59,6		do 1 roku	86	48	55,8
	35-44 lata	132	64	48,5		1-5 lat	168	91	54,2
	45-54 lata	129	44	34,1		5-10 lat	83	42	50,6
	55-59 lat	50	11	22		10-20 lat	96	27	28,1
	60-64 lata	8	–	–		20-30 lat	67	16	23,9
czas pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	76	23	30,3	wykształcenie	30 lat i więcej	27	3	11,1
	1-3 miesiące	158	64	40,5		wyższe	65	46	70,8
	3-6 miesięcy	113	58	51,3		policealne i śr. zawodowe	149	97	65,1
	6-12 miesięcy	95	50	52,6		średnie ogólnokształcące	48	34	70,8
	12-24 miesiące	134	57	42,5		zasadnicze zawodowe	217	76	35
	pow. 24 miesięcy	109	73	67		gimnazjalne i niższe	206	72	35

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli.

Na koniec 2010 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 18-34 lata, często bez doświadczenia zawodowego (łącznie 366 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia od 1 do 3 miesięcy (158 osób) oraz od 12 do 24 miesięcy (134 osoby), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (168 osób) i bez stażu pracy (158 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (217 osób) oraz gimnazjalnym i niższym (206 osób).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 35-44 lata (132 osoby) i 45-54 lata (129 osób), osoby pozostające bez pracy od 3 do 6 miesięcy (113 osób) oraz powyżej 24 miesięcy (109 osób), osoby ze stażem pracy od 10 do 20 lat (96 osób) oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (149 osób).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata (59,6%), osób pozostających bez pracy długotrwale, powyżej 24 miesięcy (67%), osób bez stażu pracy (62%) oraz, co budzi niepokój, osób z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcących (po 70,8%).

Tabela 12. Bezrobotni w gminie na koniec 2010 roku według wybranych rodzajów działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy

rodzaj działalności ostatniego miejsca pracy	liczba bezrobotnych	liczba ofert pracy
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10	0
przetwórstwo przemysłowe	183	0
budownictwo	48	0
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	112	0
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	19	0
transport i gospodarka magazynowa	26	0
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	20	0
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	43	0
edukacja	15	0
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13	0
pozostała działalność usługowa	12	0

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Stalowej Woli.

Na koniec 2010 roku wśród bezrobotnych w gminie dominowały osoby, dla których ostatnimi miejscami pracy były podmioty gospodarcze prowadzące działalność w takich działach, jak: przetwórstwo przemysłowe (183 osoby), handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (112 osób), budownictwo (48 osób) oraz administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (43 osoby). Na koniec 2009 roku nie były dostępne żadne ofert pracy dla bezrobotnych z gminy.

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy. W szczególności dotyczy to tych, którzy przed zwolnieniem z pracy byli zatrudnieni w takich sekcjach, jak: przetwórstwo przemysłowe, handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, budownictwo oraz administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal

zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

W latach 2008-2010 liczba mieszkań w gminie Zaleszany rosła z roku na rok (z 3.004 w 2008 r. do 3.066 w 2010 r.). Tym samym zwiększała się liczba izb (z 12.693 w 2008 r. do 13.031 w 2010 r.), powierzchnia użytkowa mieszkań (z 293.618 m² w 2008 r. do 301.811 m² w 2010 r.), przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (z 97,7 m² w 2008 r. do 98,4 m² w 2010 r.) i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (z 27,3 m² w 2008 r. do 27,9 m² w 2010 r.).

W przypadku mieszkań komunalnych pozostających w zasobach mieszkaniowych gminy, ich liczba w latach 2008-2010 była relatywnie niewielka (25 w 2008 r. i po 21 w latach 2009-2010). Spadek liczby izb (z 57 w 2008 r. do 48 w latach 2009-2010) oznaczał zmniejszenie powierzchni użytkowej mieszkań (ze 1.216 m² w 2008 r. do 972 m² w latach 2009-2010), przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania (z 48,6 m² w 2008 r. do 46,3 m² w latach 2009-2010) oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę (z 14,6 m² w 2008 r. do 13,5 m² w latach 2009-2010). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba mieszkań	3.004	3.041	3.066
liczba izb	12.693	12.891	13.031
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	293.618	298.697	301.811
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	97,7	98,2	98,4
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	27,3	27,7	27,9
liczba mieszkań w zasobach mieszkaniowych gminy (komunalnych)	25	21	21
liczba izb w mieszkaniach w zasobach mieszkaniowych gminy (komunalnych)	57	48	48
powierzchnia użytkowa mieszkań w zasobach mieszkaniowych gminy (komunalnych; w m ²)	1.216	972	972

przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych gminy (komunalnych; w m ²)	48,6	46,3	46,3
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w zasobach mieszkaniowych gminy na 1 osobę (w m ²)	14,6	13,5	13,5

Dane Urzędu Gminy Zaleszany i Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2008-2010 niepokój budził również spadek liczby nowo oddanych mieszkań (z 44 w 2008 r. do 31 w 2010 r.), a – co za tym idzie – zmniejszenie się liczby nowych izb oddanych do użytkowania (z 232 w 2008 r. do 172 w 2010 r.) i powierzchni użytkowej mieszkań (z 5.313 m² w 2008 r. do 3.775 m² w 2010 r.). Jeśli chodzi o budownictwo niemieszkalne, w analizowanym okresie oddano do użytkowania w sumie 33 budynki o łącznej powierzchni użytkowej 7.446 m². Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w gminie w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania	44	42	31
liczba nowych izb oddanych do użytkowania	232	227	172
powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań (w m ²)	5.313	5.842	3.775
liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania	14	9	10
powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania (w m ²)	1.467	5.293	686

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	3	1	0
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	23	6	0
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	1.244	371	0

Dane Urzędu Gminy Zaleszany.

W latach 2008-2009 zmniejszały się w gminie zarówno liczba rodzin, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy (z 3 do 1), liczba przyznanych dodatków (z 23 do 6) i tym samym wysokość kwot przeznaczonych na ten cel (z 1.244 zł do 371 zł). Z kolei w roku 2010 żadnemu z mieszkańców gminy nie przyznano tej formy pomocy.

8. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym, charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, którzy są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Bezdomność w gminie Zaleszany jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Przez większą część roku ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaleszanach. Przybiera ona formę schronienia. W latach 2008-2010 liczba osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka – w 2008 r. 1 osoba, a w latach 2009-2010 po 3 osoby.

9. EDUKACJA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2009/2010 w gminie Zaleszany funkcjonowały 2 przedszkola i 2 punkty przedszkolne, 7 szkół podstawowych i 1 filia szkoły podstawowej oraz 3 szkoły gimnazjalne. Młodzież szkół średnich kontynuuje naukę poza terenem gminy. Dane szczegółowe na temat ww. placówek, a także liczby dzieci i uczniów do nich uczęszczających oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2009/2010

nazwa i adres placówki	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
Publiczne Przedszkole w Kotowej Woli, 37-416 Kotowa Wola 1	112	10
Publiczne Przedszkole w Zbydniowie, 37-416 Zbydniów 203		
Punkt Przedszkolny w Pilchowie		
Punkt Przedszkolny w Skowierzynie		
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kotowej Woli, 37-416 Kotowa Wola 1	727	93
Publiczna Szkoła Podstawowa w Majdanie Zbydniowskim – Wólce Turebskiej, 37-416 Majdan Zbydniowski 1		
Publiczna Szkoła Podstawowa w Pilchowie, 37-464 Pilchów 231		
Publiczna Szkoła Podstawowa w Skowierzynie, 37-415 Skowierzyn 13		
Publiczna Szkoła Podstawowa w Turbi, Turbia 37, 37-416 Turbia		
Publiczna Szkoła Podstawowa im. por. Józefa Mączki w Zaleszanach, ul. Sandomierska 95, 37-415 Zaleszany		
Publiczna Szkoła Podstawowa w Zbydniowie, 37-416 Zbydniów 97		
Filia Publicznej Szkoły Podstawowej w Obojni Obojna 61, 37-416 Obojna		

Gimnazjum Publiczne Nr 1 w Zaleszanach, ul. Sandomierska 95, 37-415 Zaleszany	314	36
Gimnazjum Publiczne Nr 2 w Zbydniowie, 37-416 Zbydniów 97		
Gimnazjum Publiczne Nr 3 w Turbi, 37-416 Turbia 37		

Dane Urzędu Gminy Zaleszany.

10. KULTURA

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Gmina Zaleszany może poszczycić się bogatym i różnorodnym dorobkiem kulturowym.

Główną instytucją kultury w Zaleszanach, której zadaniem jest kształtowanie i rozwijanie uzdolnień artystycznych oraz wyłanianie talentów wśród dzieci i młodzieży, jest Gminny Ośrodek Kultury. W Ośrodku działają zespoły taneczne, wokalne i instrumentalne, a także wiele kół zainteresowań, takich jak koło modelarskie czy teatralne. Osoby starsze rozwijają swoje zamiłowania w klubach seniora „Złota jesień”, gdzie mają możliwość spotkania ciekawych osób i poszerzenia swojej wiedzy.

Pod patronatem GOK-u funkcjonują liczne zespoły, które jednocześnie propagują tradycję przodków i promują gminę. Należą do nich m.in.: dziecięcy zespół folklorystyczny „Mała Malwa”, zespół śpiewaczy „Malwa” z Turbi oraz kapela ludowa „Zaleszaki”. Liczne sukcesy odnosi także międzyszkolny zespół taneczny „Groszki” działający od wielu lat przy Publicznej Szkole Podstawowej i Gimnazjum Nr 1 w Zaleszanach.

Upowszechnianiem kultury, czyli popularyzowaniem m.in. takich elementów, jak: literatura, malarstwo, rysunek, architektura, obyczajowość, zajmuje się również Gminna Biblioteka Publiczna w Zaleszanach. Biblioteka realizuje różne formy promocji kultury i bibliotek w środowisku lokalnym. Szczególne działania w tym zakresie skierowane są na wyszukiwanie lokalnych talentów artystycznych i prezentację ich twórczości w bibliotece. W ciągu ostatnich lat zorganizowano kilkanaście wystaw prac wykonanych zarówno przez amatorów, jak i profesjonalistów (obrazy olejne, grafika, rysunek, rzeźba, szkło).

Na terenie Zaleszan wciąż żywa jest ponadpółtorawiekowa tradycja „Wojska Majdańskiego”, które w swoistym umundurowaniu jako Gwardia Straży Grobowej im. Tadeusza Kościuszki pełni straż przy Grobie Pańskim na Wielkanoc.

W życie kulturalne gminy włączają się miejscowe szkoły oraz stowarzyszenia, m.in.: Towarzystwo Przyjaciół Zbydniowa, Stowarzyszenia Rozwoju Sołectwa Pilchów „Gościniec”.

W wielu szkołach na terenie gminy, m.in. w Publicznej Szkole Podstawowej w Skowierzynie czy Publicznej Szkole Podstawowej w Kotowej Woli, odbywają się rokrocznie imprezy, które na stałe zostały wpisane w kalendarz uroczystości, np. Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, Walentynki itp. Tradycją stało się również Wielkie Dyktando „O Pióro Wójta Gminy Zaleszany” organizowane przez Publiczne Gimnazjum Nr 2 w Zbydniowie. Warto także wspomnieć, iż zaleszańscy gimnazjaliści chętnie biorą udział w konkursach gminnych i powiatowych, odnosząc w nich liczne sukcesy. Do cieszących się największą popularnością należą: Gminny Konkurs Matematyczny „Matematyka na 6”, Powiatowy Konkurs Matematyczny „Młody Matematyk”, Międzynarodowy Konkurs Matematyczny „Kangur”, Powiatowy Konkurs Plastyczny Ekslibris pt. „Miejsca, które uczą mnie historii”, Ogólnopolski Turniej Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom” oraz Poetycki Konkurs „Godziny przy piórze”.

Dużą atrakcją dla mieszkańców gminy jest cykl imprez kulturalnych odbywających się w pierwszych dniach maja – „Dni Zaleszan”. W programie znajdują się zabawy dla dzieci, przejażdżki bryczką, loteria fantowa i festyny uświetniane przez zespoły taneczne, występy solistów, kapel oraz działającą przy OSP Zbydniów, istniejącą już ponad 80 lat, orkiestrę dętą. W dożynkach gminnych bierze udział społeczność całej gminy. Uroczystości są zwieńczeniem całorocznej pracy mieszkańców, dziękczynieniem za plony (według prastarego zwyczaju), które uzyskują.

Dane szczegółowe na temat funkcjonujących w gminie placówek kulturalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Placówki kulturalne w gminie w 2010 roku

nazwa i adres placówki	liczba osób objętych ofertą	liczba pracowników
Gminny Ośrodek Kultury – Zaleszany Plac Kościuszki 4	6.000	6
Gminna Biblioteka Publiczna – Zaleszany Plac Kościuszki 6	1.509	9
Biblioteka – Kotowa Wola		
Biblioteka – Majdan Zbydniowski		
Biblioteka – Pilchów		
Biblioteka – Turbia		

Biblioteka – Zbydniów		
Biblioteka – Dzierdziówka		

Dane Urzędu Gminy Zaleszany

11. SPORT I REKREACJA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Płaskie i nizinne tereny gminy Zaleszany, ciekawe zarówno pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, stwarzają dogodne warunki do uprawiania amatorskiej i rodzinnej turystyki rowerowej. Turyści mogą korzystać z dwóch wyznaczonych tras: zielonej (38 km) i żółtej (33 km). Pierwsza z nich, nosząca nazwę „Obrzeżami gminy Zaleszany” ukierunkowana jest szczególnie na walory przyrodnicze zlokalizowane w przyrzecznych partiach gminy oraz starorzeczu Sanu. Jest trasą dłuższą, zalecaną dla miłośników przyrody. Z kolei trasa żółta – „Poznajemy własne dziedzictwo” jest krótsza i przeznaczona dla entuzjastów zwiedzania obiektów dziedzictwa kulturowego, miejsc pamięci narodowej oraz obiektów sakralnych.

Uprawianie sportu przez młodzież szkolną jest formą aktywności, która może zapobiec jej fizycznej i psychicznej degradacji. Uczniowie zaleszańskich szkół bardzo chętnie angażują się w rozmaite akcje sportowe propagując tym samym zdrowy styl życia. Każdego roku Publiczne Gimnazjum nr 3 w Turbi bierze czynny udział w sportowych zawodach gminnych, powiatowych, a nawet wojewódzkich, osiągając często bardzo dobre wyniki. Zgodnie z tradycją, w czerwcu odbywa się w Turbi Turniej Piłki Nożnej o Puchar Przewodniczącego Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W Kępie Zaleszańskim organizowana jest z kolei cykliczna impreza – Międzynarodowe Zawody Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Zaleszany. W turnieju rywalizują takie drużyny jak: LZS Majdan Zbydniowski, Truck Kotowa Wola, Młodzieżowa Rada Gminy, SV 93 Niepars, Kampus Kępie Zaleszańskie, Zbydniowianka Zbydniów, Jagiełło Pilchów, Unia Skowierzyn, Budo Instal Turbia, Kampus II Kępie Zaleszańskie. Do kalendarza imprez sportowych w Zbydniowie na stałe wpisał się coroczny Turniej Tenisa Stołowego o Mistrzostwo Zbydniowa.

Uprawianiu sportu i rozwojowi kultury fizycznej w gminie Zaleszany sprzyja dobra infrastruktura sportowa. Składa się na nią 7 obiektów, w tym: Centrum Sportowo-

Rekreacyjne w Skowierzynie, Kępiu Zaleszańskim, Pilchowie i Dzierdźowie oraz boisko „Orlik” w Kotowej Woli, boisko do piłki nożnej w Turbi i Zbydniowie. Gmina Zaleszany posiada w swym obrębie terytorialnym kilka niewielkich, ale głębokich akwenów wodnych z uwagi na pozyskiwany kruszec w postaci gliny. Są to dzikie kąpieliska, gdzie w okresie letnim dzieci oraz młodzież korzystają z kąpeli.

Od 2007 roku na terenie gminy działa Uczniowski Klub Sportowy Zaleszany. Głównym jego celem jest organizowanie pozalekcyjnego życia uczniów w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe szkoły, kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań Klubu oraz organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa. Z ramienia Klubu oraz przy pomocy materialnej rodziców uczniów odbywają się liczne rajdy piesze, rowerowe, biwaki, wycieczki i wyjazdy na basen.

Pod koniec 2009 roku ruszyła w gminie akcja Bezpieczny Stadion, Przyjazny Kibic. Patronami akcji są współpracujący ze sobą, UKS Zaleszany i UKS Zbydźniów. Celem priorytetowych działań jest poprawa bezpieczeństwa w miejscach publicznych, walka ze zjawiskami społecznie uciążliwymi takimi jak: wandalizm i chuligaństwo. W ramach projektu organizowane są, cieszące się ogromnym zainteresowaniem wśród młodzieży, wyjazdy na mecze piłki siatkowej.

12. TURYSTYKA

Gmina Zaleszany, dzięki posiadanym walorom przyrodniczym, stwarza doskonałe warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. Najciekawszymi pod względem krajobrazowym obszarami są liczne starorzecza rzeki San, stawy otulone roślinnością łągową, pola uprawne, pastwiska i łąki. W okolicach Kępia Zaleszańskiego występują fragmenty lasów łągowych oraz grądów, zaś między miejscowościami Zbydźniów a Skowierzyn spotkać można chronione gatunki paproci pływającej czy grzebienia białego. Miłośnicy wędkowania znajdą z kolei wiele atrakcyjnych stanowisk wzdłuż brzegu Sanu.

Oprócz walorów naturalnych gmina posiada także różne obiekty dziedzictwa kulturowego, odrestaurowane kompleksy dworskie, cmentarze, pomniki i mogiły, XIX-wieczne założenia parkowe oraz kapliczki i kościoły. Do najchętniej odwiedzanych miejsc należą: wzniesiony w 1903 roku w stylu gotyku nadwiślańskiego Kościół parafialny pw. Świętego Mikołaja bpa i Przemienienia Pańskiego w Zaleszanach, niewielki dwór Konopków z przełomu XIX i XX wieku rozciągający się w pobliżu kościoła, położony w środku wsi

Turbia zespół kościelny, kompleks dworski znajdujący się na wschodnim krańcu Zbydniowa, ruiny dworu wzniesionego na przełomie XVIII i XIX wieku w Kotowej Woli, mieszczący się w Zbydniowie, przy drodze nr 77 pomnik ofiar II Wojny Światowej oraz pochodzący z XVII wieku zabytek sztuki wojennej „Szaniec Szwedzki” zachowany na terenie prywatnej posesji we wsi Motycze Szlacheckie. Swoistą historią oraz ciekawą zabudową o nowoczesnych rozwiązaniach wyróżnia się Parafia w Pilchowie pod wezwaniem św. Jadwigi Królowej.

W malowniczej scenerii starorzecza Sanu oraz w okolicach Zaosia zlokalizowane są dwie wiaty rowerowe. Podążając zaś szlakami rowerowymi gminy, można odwiedzać przydrożne, wiejskie kapliczki. Szczególne uznanie, poza Matką Bożą i Chrystusem, wśród mieszkańców gminy mają św. Florian i św. Jan Nepomucen. Duża część figurek w kapliczkach ma charakterystyczne rysy tureckie.

Na terenie gminy funkcjonują 3 obiekty zakwaterowania zbiorowego, które dysponują 55 miejscami noclegowymi.

13. SYTUACJA DZIECKA

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w gminie Zaleszany została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. W sumie do analizy przedłożono 10 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub, w przypadku ich braku, dyrektorów – z następujących placówek oświatowych:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. II Armii Wojska Polskiego w Majdanie Zbydniowskim – Wólce Turebskiej (liczba uczniów: 42),
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Pilchowie (liczba uczniów: 43),
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kotowej Woli (liczba uczniów: 51),
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Skwierzynie (liczba uczniów: 96),
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Rodziny Horodyńskich w Zbydniowie (liczba uczniów: 128),

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Turbi (liczba uczniów: 128 + 13 w Obojni),
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. por. Józefa Mączki w Zaleszanych (liczba uczniów: 200),
- Publiczne Gimnazjum Nr 1 w Zaleszanych (liczba uczniów: 125),
- Publiczne Gimnazjum Nr 2 w Zbydniowie (liczba uczniów: 92),
- Publiczne Gimnazjum Nr 3 im. Jana Pawła II w Turbi (liczba uczniów: 105).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że 3 placówki zatrudniają pedagoga (Gimnazja Nr 1, 2 i 3) i logopedę (SP w Kotowej Woli, SP w Turbi, Gimnazjum Nr 2), a w 1 zatrudniona jest pielęgniarka (Gimnazjum Nr 2) i doradca zawodowy (Gimnazjum Nr 1).

Wszystkie placówki, poza SP w Majdanie Zbydniowskim – Wólce Turebskiej, prowadzą dożywianie uczniów, a 3 z nich (SP w Pilchowie, SP w Zbydniowie, Gimnazjum Nr 3) zgłosiły potrzebę zwiększenia o łącznie 65 liczby dzieci i młodzieży objętych tym rodzajem pomocy.

Wszystkie placówki zapewniają uczniom dostęp do Internetu, 9 umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej (brak w SP w Majdanie Zbydniowskim – Wólce Turebskiej), a żadna nie posiada klas integracyjnych. Trudności z dojazdem do szkoły mają jedynie uczniowie Gimnazjum Nr 3 w Turbi pochodzący z części Pilchowa, a to z uwagi na brak możliwości dojazdu autobusu szkolnego.

Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła polonistyczne, matematyczne, informatyczne, przyrodnicze, teatralne, muzyczne, taneczne, plastyczne, filmowe, fotograficzne) oraz zajęć językowych, rytmiczno-muzycznych (chór, nauka gry na gitarze), recytatorskich i rekreacyjno-sportowych (w tym wyjazdy na basen oraz wycieczki piesze i rowerowe).

Jednocześnie ogół placówek prowadzi zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są zajęcia wyrównawcze (10 szkół), logopedyczne (7) i korekcyjno-kompensacyjne (6), a także zajęcia oligofrenopedagogiczne terapia pedagogiczna, zajęcia indywidualne.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na zjawisko ubożenia rodzin. Powodowane jest ono m.in. bezrobociem, które niejednokrotnie – na skutek wyjazdu jednego z rodziców w poszukiwaniu pracy za granicę – generuje problem zaniedbania dzieci. Ankietowani podkreślali również na dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do bezradności opiekuńczo-wychowawczej rodziców i nadużywania przez nich alkoholu w obecności dzieci. Badani zwracali także uwagę na problemy mieszkaniowe rodzin oraz niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 18. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół podstawowych

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
sięganie po alkohol		5
sięganie po narkotyki		7
palenie papierosów		4
ucieczki z domu		7
kradzieże	1 (1)	5
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3 (5)	2
autoagresja		5
przestępczość ujawniona		5
niszczenie mienia szkolnego	1 (3)	4
udział w grupach negatywnych		6
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	1 (2)	4
przemoc w rodzinie	2 (4)	3
zaniedbanie przez dom	1 (2)	4
wykorzystywanie seksualne		7

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Tabela 19. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół gimnazjalnych

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
sięganie po alkohol	3 (11)	
sięganie po narkotyki		3
palenie papierosów	2 (10)	1
ucieczki z domu		3
kradzieże	1 (1)	2
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	2 (6)	1
autoagresja	2 (3)	1
przestępczość ujawniona	1 (1)	2
niszczenie mienia szkolnego	2 (4)	
udział w grupach negatywnych	1 (5)	2
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	3 (8)	
przemoc w rodzinie	2 (3)	1
zaniedbanie przez dom	2 (12)	1
wykorzystywanie seksualne		3

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, przemoc w rodzinie, sięganie przez uczniów po papierosy i alkohol, zaniedbanie przez dom oraz problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego. Warto zauważyć, iż ujawnione problemy występowały z większym natężeniem u dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół gimnazjalnych.

Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Wskazując badania konieczne do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy dokładnie zdiagnozować sytuację materialną i wychowawczą rodzin. Istnieje potrzeba dokładnego rozpoznania zachowań negatywnych występujących w środowisku szkolnym i rodzinnym, w tym problemów ubóstwa, bezrobocia, uzależnień, agresji i przemocy domowej. W opinii ankietowanych trzeba również dokładnie rozpoznać wykorzystywane przez rodziców metody wychowawcze oraz skutki ich stosowania.

Ważne jest także zbadanie poczucia bezpieczeństwa w szkole. Zdaniem pedagogów warto także poznać potrzeby dzieci i młodzieży w zakresie spędzania czasu wolnego.

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, badani wskazywali głównie na potrzebę kontynuowania i intensyfikacji działań podejmowanych w ramach szkolnych programów profilaktyki. Podkreślali również znaczenie pogadank i warsztatów organizowanych z udziałem specjalistów z danej dziedziny oraz spektakli poświęconych wybranej problematyce.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się konsultacje indywidualne, rozmowy telefoniczne, zebrania i pogadanki. Organizowane są także imprezy i uroczystości szkolne.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Podobnie jak w przypadku oceny współpracy szkół z rodzicami, przedstawiciele wszystkich badanych placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Do podmiotów tych zaliczyli: Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Kultury, Starostwo Powiatowe, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Dom Dziecka, Policję, Sąd Rejonowy i kuratorów sądowych w Stalowej Woli, a także zakłady opieki zdrowotnej i organizacje pozarządowe, w tym Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi „Oratorium”, Stowarzyszenie Młodzieży Katolickiej „Wolni od Uzależnień” i Stowarzyszenie „Monar”.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność zapewnienia im szerszego dostępu do alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego, w tym do zajęć świetlicowych i innych form umożliwiających rozwijanie zainteresowań.

Wśród innych potrzeb dzieci i młodzieży ankietowani wskazali konieczność dalszego wspierania ich finansowo i w postaci dożywiania, organizowania dla nich wycieczek oraz wyjazdów do kina i teatru, zapewnienia im szerszego dostępu do Internetu. Podkreślali również potrzebę udzielania rodzicom pomocy w procesie wychowawczym oraz realizowania różnego rodzaju projektów edukacyjnych.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na możliwość zagospodarowania czasu wolnego, m.in. poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, imprez szkolnych, wycieczek oraz wypoczynku. Zwracali także uwagę na możliwość prowadzenia systematycznego monitoringu uczniów, realizowania programów wychowawczego i profilaktycznego oraz prowadzenia zajęć świetlicowych i dożywiania.

14. OCHRONA ZDROWIA

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

W gminie Zaleszany funkcjonują 2 zakłady opieki zdrowotnej (w tym 1 zakład niepubliczny), prowadzonych jest 5 prywatnych praktyk lekarskich ogólnych (w Agatówce, Turbi, Zaleszanach i 2 w Zbydniowie) i 1 stomatologiczna (w Zbydniowie) oraz działają 2 apteki (w Zaleszanach i Zbydniowie) i 2 punkty apteczne (w Turbi i Zaleszanach). Dane szczegółowe na temat zakładów opieki zdrowotnej w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Zakłady opieki zdrowotnej w gminie w 2010 roku

nazwa placówki	adres
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Zaleszanach z/s w Zbydniowie, w skład którego wchodzi:	37-416 Zbydniów 332
<ul style="list-style-type: none"> • Gminny Ośrodek Zdrowia w Zaleszanach • Wiejski Ośrodek Zdrowia w Zbydniowie • Punk Lekarski w Turbi 	Plac Kościuszki 5, 39-415 Zaleszany 37-416 Zbydniów 332 Turbia
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ES-COR” w Zaleszanach	ul. Mickiewicza 11, 39-415 Zaleszany

Dane Urzędu Gminy Zaleszany.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy ważna jest analiza danych będących w posiadaniu zakładów opieki zdrowotnej i indywidualnych praktyk lekarskich działających na jej terenie. W poniższych tabelach przedstawiono dane za 2010 rok uzyskane

z Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Zaleszanach zs. w Zbydniowie i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „ES-COR” w Zaleszanach.

Tabela 21. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2010 roku

rodzaj schorzenia		liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
nowotwory		4
niedokrwistości		1
choroby tarczycy		120
niedożywienie		22
cukrzyca		2
otyłość		28
zaburzenia odżywiania		9
upośledzenie umysłowe		8
padaczka		10
dziecięce porażenie mózgowie		2
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka		116
choroba nadciśnieniowa		23
alergia – dychawica oskrzelowa		35
alergie pokarmowe		44
alergie skórne		31
zniekształcenia kręgosłupa		79
choroby układu moczowego		17
wady rozwojowe układu krążenia		10
wady rozwojowe narządów płciowych		3
wady rozwojowe – aberracje chromosomowe		1
zaburzenia rozwoju		25
w tym:	zaburzenia rozwoju fizycznego	18
	zaburzenia rozwoju psychomotorycznego	6
trwale uszkodzenia narządu ruchu		6
inne schorzenia wymagające opieki czynnej		7

Dane Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Zaleszanach zs. w Zbydniowie i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „ES-COR” w Zaleszanach.

Tabela 22. Schorzenia ludności miasta w wieku 19 lat i więcej w 2010 roku

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
gruźlica	33
nowotwory	67
choroby tarczycy	71
cukrzyca	251

niedokrwistość	81
choroby obwodowego układu nerwowego	31
choroby układu krążenia	807
w tym:	
przewlekła choroba reumatyczna	2
choroba nadciśnieniowa	534
choroby naczyń mózgowych	26
niedokrwienność serca (w tym przebyty zawał serca)	245 (75)
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	88
przewlekłe choroby układu trawiennego	241
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	246
inne schorzenia wymagające opieki czynnej	13

Dane Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Zaleszanach zs. w Zbydniowie i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „ES-COR” w Zaleszanach.

W 2009 roku pod opieką Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Zaleszanach zs. w Zbydniowie i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „ES-COR” w Zaleszanach było odpowiednio 1.194 i 301 dzieci i młodzieży oraz 3.501 i 1.743 osoby dorosłe z gminy. U największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono choroby tarczycy (120 osób), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (116), zniekształcenia kręgosłupa (79) i alergię pokarmowe (44). Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (807 osób), cukrzycą (251), chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (246) i przewlekłymi chorobami układu trawiennego (241).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

Tabela 23. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2010 roku

forma profilaktyki	liczba dzieci i młodzieży
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego po raz pierwszy (dzieci do lat 3)	84
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego następnym razem (dzieci do lat 3)	362
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych po raz pierwszy (dzieci do 1. roku życia)	76
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych następnym razem (dzieci do lat 3)	465
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	512
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadani zgodnie z programem badań profilaktycznych)	488

Dane Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Zaleszanach zs. w Zbydniowie i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „ES-COR” w Zaleszanach.

W 2010 roku poradami profilaktycznymi lekarza rodzinnego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Zaleszanach zs. w Zbydniowie i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „ES-COR” w Zaleszanach po raz pierwszy i po raz następny zostało objętych odpowiednio 84 i 362 dzieci do lat 3. Wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych miały z kolei miejsce po raz pierwszy w przypadku 76 dzieci do 1. roku życia, a po raz następny w przypadku 465 dzieci do 3. roku życia. Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto natomiast 512 dzieci i młodzieży, w tym 488 osób zgodnie z programem badań profilaktycznych.

15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i, podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwe piętno na jej funkcjonowaniu.

Według danych Posterunku Policji w Zbydniowie, w 2010 roku w gminie Zaleszany wszczęto 165 dochodzeń i śledztw (w 2009 roku – 103), na podstawie których stwierdzono 156 przestępstw (w 2009 roku – 93), a wykryto 132 (w 2009 roku – 70). Wykrywalność przestępstw wyniosła 84,6% (w 2009 roku – 73,7%). Policjanci przedstawili 122 zarzutów sprawcom przestępstw, a także skierowali 118 wniosków do Sądu Rejonowego w Stalowej Woli.

W analizowanym roku odnotowano 2 czyny karalne popełnione przez 2 nieletnich. W obu przypadkach materiały przekazano do III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Stalowej Woli.

W 2010 roku ujawniono również 132 wykroczenia. W 59 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego w Stalowej Woli, a w 45 przypadkach zastosowano postępowanie mandatowe.

Poniższe tabele przedstawiają dane szczegółowe na temat przestępstw i wykroczeń popełnionych w gminie Zaleszany w latach 2009-2010.

Tabela 24. Przepięstwa popelnione w gminie w latach 2009-2010

kategoria przestęstwa		liczba przestęstw		
		w 2009 r.	w 2010 r.	
przestęstwa kryminalne		47	52	
w tym:	przestęstwa przeciwko mieniu	42	34	
	w tym:	kradzież cudzej rzeczy	11	16
		kradzież z włamaniem	18	9
		uszkodzenie rzeczy	7	1
		rozbój, kradzież rozbójnicza	0	1
uszczerbek na zdrowiu	0	3		
przestęstwa drogowe		31	75	
w tym:	prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym	24	72	

Dane Posterunku Policji w Zbydniowie.

Tabela 25. Wykroczenia popelnione w gminie w latach 2009-2010

kategoria wykroczenia	liczba wykroczeń	
	w 2009 r.	w 2010 r.
z art. 43 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (sprzedaż alkoholu bez zezwolenia)	13	5
z art. 77 Kodeksu Wykroczeń (niezachowanie środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia)	1	1
liczba przeprowadzonych postępowań znajdujących się w Rejestrze Spraw o Wykroczenia	151	132
liczba nałożonych mandatów karnych	95	45

Dane Posterunku Policji w Zbydniowie.

W 2010 roku, w porównaniu do 2009 roku, znacznie zmniejszyła się przestępczość w najbardziej uciążliwych społecznie kategoriach przestęstw kryminalnych. W analizowanym roku odnotowano istotny spadek liczby kradzieży z włamaniem, nieznaczny wzrost liczby kradzieży mienia (wzrosła wykrywalność w tej kategorii przestęstw z 27,3% do 37,5%) oraz znaczny wzrost liczby przestęstw drogowych (radycznie zwiększyła się liczba osób, które popełniły przestęstwo, kierując pojazdem w stanie nietrzeźwości). W 2010 roku przeprowadzono mniej postępowań w sprawach o wykroczenia i nałożono mniej mandatów karnych.

Analizując powyższe zestawienia należy stwierdzić, że stan bezpieczeństwa w gminie Zaleszany ulega stałej poprawie. Nie bez znaczenia jest fakt, że przy bardzo trudnej sytuacji materialnej wielu osób, rosnącym bezrobociu, utracie wielu miejsc pracy udało się ograniczyć liczbę włamań, czyli przestęstw najbardziej uciążliwych społecznie. Nastąpiło to m.in.

dzięki skuteczniejszym działaniom Policji i większemu zaangażowaniu się funkcjonariuszy w działania służące poprawie bezpieczeństwa (głównie intensyfikacja działań w godzinach wieczorowo-nocnych oraz w dni wolne od pracy, w tym w święta).

W roku 2010 policjanci Posterunku Policji w Zbydniowie realizowali również wydane przez organa wymiaru sprawiedliwości zarządzenia związane z doprowadzeniami osób oraz przeprowadzali wywiady na temat osób skazanych lub podejrzanych. W analizowanym roku, na potrzeby Sądów, Prokuratur, Policji i innych uprawnionych organów, sporządzono łącznie 74 wywiady.

W 2010 roku funkcjonariusze Posterunku Policji w Zbydniowie przeprowadzili także 435 interwencji. Jednym z zadań, jakie zaplanowano na 2010 rok w zakresie poprawy bezpieczeństwa i zapewnienia porządku w ruchu drogowym w gminie Zaleszany, było ograniczenie wypadków drogowych i liczby kierujących w stanie nietrzeźwości. Zadania te realizowano przy udziale funkcjonariuszy Policji z Referatu Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Stalowej Woli.

W 2010 roku w wyniku odniesionych obrażeń w wypadkach drogowych śmierć poniosły 2 osoby (1 w 2009 r.), a 15 osób zostało rannych (24 w 2009 r.). W wyniku podjętych działań udało się ujawnić i wyeliminować z ruchu drogowego 72 nietrzeźwych kierujących pojazdami (19 z nich prowadziło pojazd mechaniczny). W celu ograniczenia zdarzeń drogowych z udziałem dzieci i młodzieży, przeprowadzono pogadanki w każdej szkole na terenie gminy, podczas których omawiano zasady bezpiecznego poruszania się po drogach.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującego w Sądzie Rejonowym w Stalowej Woli orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich, na koniec 2010 roku pod nadzorem kuratorskim, w ramach 62 spraw, pozostawało 116 mieszkańców gminy Zaleszany. Najwięcej z nich – 76 – objętych było kuratelą w związku z ograniczeniem władzy rodzicielskiej (22 sprawy), 31 osób pozostawało pod nadzorem z powodu nadużywania alkoholu i poddania obowiązkowi leczenia na mocy orzeczenia sądu (31 spraw), a 9 osób było pod kuratelą w ramach spraw nieletnich (9 spraw).

16. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne

uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie Zaleszany wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaleszanach. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Na koniec 2010 roku kadre OPS-u stanowiło 15 osób, w tym: kierownik, główny księgowy, 5 pracowników socjalnych, 6 opiekunek (1 wykonująca usługi specjalistyczne) oraz 2 pracowników do spraw świadczeń rodzinnych. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 26. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	1	–
pracownicy socjalni	5	–
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	5	–
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	1	–
pozostali pracownicy	3	2

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanach.

Wśród propozycji w zakresie rozwoju zasobów kadrowych OPS-u figuruje potrzeba zwiększenia liczby pozostałych pracowników do 5.

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej każdy ośrodek ma obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2010 roku wskaźnik ten został przekroczony i wynosił 2.165 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego Ośrodka Pomocy w Zaleszanach.

Tabela 27. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób	
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni
wykształcenie	wyższe kierunkowe	–	3
	wyższe niekierunkowe	1	–
	średnie kierunkowe	–	–
	średnie niekierunkowe	–	2
	zawodowe i niższe	–	–
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	–
		w trakcie realizacji	–
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–
		w trakcie realizacji	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej		–	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny		1	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny		–	–

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanych.

Na koniec 2010 roku wykształcenie wyższe posiadały 4 osoby z kadry OPS-u, w tym 1 kierownik Ośrodka (wyższe niekierunkowe) i 3 pracowników socjalnych (wyższe kierunkowe). Z kolei wykształceniem średnim niekierunkowym legitymowało się 2 pracowników socjalnych. Jedna osoba z kadry była zainteresowana podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego.

Prawo do wsparcia udzielanego przez OPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 504 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 583 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W wykonywaniu zadań OPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez OPS na realizację zadań w latach 2008-2010.

Tabela 28. Środki finansowe wydatkowane przez OPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2008-2010

wielkość wydatków	2008 r.	2009 r.	2010 r.
ogółem	4.129.182 zł	4.172.261 zł	4.591.158 zł
w tym na świadczenia pomocy społecznej	621.886 zł	702.718 zł	730.597 zł
w tym na świadczenia rodzinne, zaliczkę alimentacyjną i fundusz alimentacyjny	2.920.661 zł	2.914.383 zł	3.290.832 zł
na zadania własne gminy	942.405 zł	1.036.061 zł	1.061.801 zł
na zadania zlecone gminie	3.186.777 zł	3.136.200 zł	3.529.357 zł

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanych.

W latach 2008-2010 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez OPS na pomoc mieszkańcom gminy rosła z roku na rok, przy czym największy wzrost odnotowano w roku 2010 r. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych gminie, wśród których przeważały środki przekazane na realizację świadczeń rodzinnych (w 2008 r. – 2.920.661 zł, w 2009 r. – 2.914.383 zł, a w 2010 r. – 3.290.832 zł), przede wszystkim w postaci zasiłków rodzinnych. W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono natomiast na udzielanie świadczeń pomocy społecznej (w 2008 r. – 621.886 zł, w 2009 r. – 702.718 zł, a w 2010 r. – 730.597 zł), głównie w formie zasiłków celowych i w naturze, usług opiekuńczych, zasiłków okresowych i posiłku.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2008-2010.

Tabela 29. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	599	718	492
liczba rodzin	288	339	317
liczba osób w rodzinach	886	1.045	951

udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	8,2%	9,7%	8,8%
---	------	------	------

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanych.

Liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2008-2010 ulegała wahaniom (od 886 osób w rodzinach w 2008 roku poprzez 1.045 w 2009 roku do 951 osób w rodzinach w 2010 roku). Zmieniał się również udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy (od 8,2% w 2008 roku poprzez 9,7% w 2009 roku do 8,8% w 2010 roku). Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2010 roku.

Tabela 30. Struktura wiekowa oraz aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2010 roku

wiek odbiorców	liczba osób w rodzinach	rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób powyżej 18 lat według decyzji administracyjnych
0-16 lat	339	pracuje	22
17-21 lat	87	pracuje dorywczo	4
22-30 lat	74	nie pracuje	95
31-40 lat	166	studiuje	1
41-50 lat	113	uczy się	2
51-60 lat	98	na rencie	36
61-70 lat	21	na emeryturze	31
71 lat i więcej	53	na zasiłku dla bezrobotnych	2
		bezrobotny bez prawa do zasiłku	141

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanych.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez OPS pomocą społeczną w 2010 roku wykazała, że największą grupę stanowili dzieci i młodzież do 16 lat (339 osób). Ci z nich, którzy bezpośrednio korzystali ze wsparcia, otrzymywali pomoc głównie w postaci posiłku w szkołach – 3 gimnazjach i 7 szkołach podstawowych oraz 2 przedszkolach i 2 punktach przedszkolnych (świadczonego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”).

Znacznie mniejsze, choć spore, grupy reprezentowały osoby w wieku 31-40 lat (166 osób), 41-50 lat (113 osób) oraz 51-60 lat (98 osób).

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejsze grupy w 2010 roku stanowiły osoby bezrobotne nieposiadające prawa do zasiłku (141 osób) oraz osoby niepracujące (95 osób).

Analizując powyższe dane, można pokusić się o stwierdzenie, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w 2010 roku stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny ubogie. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2008-2010 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2008-2010

powód przyznania pomocy	Liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
ubóstwo	203	261	242	688	900	831
bezdomność	1	3	3	1	3	3
potrzeba ochrony macierzyństwa	20	17	51	87	72	211
bezrobocie	122	163	167	420	556	566
niepełnosprawność	121	134	112	313	351	287
długotrwała lub ciężka choroba	110	138	108	259	401	284
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	24	17	11	109	87	44
przemoc w rodzinie	0	2	1	0	5	3
alkoholizm	35	40	54	73	82	107
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	6	5	6	14	8
zdarzenie losowe	3	0	2	7	0	7
sytuacja kryzysowa	1	0	1	6	0	3

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanych.

W latach 2008-2010 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie było ubóstwo. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających ze wsparcia OPS-u z tego powodu wahała się (od odpowiednio 203 i 688 w 2008 r. poprzez 261 i 900 w 2009 r. do 242 i 831 w 2010 r.). Ważną przyczyną udzielania pomocy było również prowadzące do ubóstwa bezrobocie. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem OPS-u z powodu braku zatrudnienia rosła z roku na rok (z odpowiednio 122 i 420 w 2008 r. do 167 i 566 w 2010 r.).

Istotne przyczyny świadczenia pomocy społecznej w gminie stanowiły także problemy niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem OPS-u z tych powodów wahała się (niepełnosprawność odpowiednio od 121 i 313 w 2008 r. poprzez 134 i 351 w 2009 r. do 112 i 287 w 2010 r., długotrwała lub ciężka choroba odpowiednio od 110 i 259 w 2008 r. poprzez 138 i 401 w 2009 r. do 108 i 284 w 2010 r.). Dane te świadczą o wysokiej skali niepełnosprawności w gminie i zarazem potwierdzają pośrednio wzrost liczby osób starszych w gminie, które są bardziej, aniżeli inne grupy wiekowe, narażone na długotrwałe i ciężkie choroby.

Kolejnymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były alkoholizm oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Co warto podkreślić, liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem OPS-u w związku z problemem alkoholowym systematycznie rosła (z odpowiednio 35 i 73 w 2008 r. do 54 i 107 w 2010 r.). Z kolei liczba rodzin i osób w rodzinach, borykających się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych spadała z roku na rok (z odpowiednio 24 i 109 w 2008 r. do 11 i 44 w 2010 r.).

Ważkim powodem, z którym zmagali się mieszkańcy Zaleszan była potrzeba ochrony macierzyństwa. W roku 2010 liczba rodzin i osób w rodzinach, które zgłosiły się do ośrodka pomocy z tym problemem wyraźnie wzrosła w stosunku do lat poprzednich – odpowiednio 51 i 211 w stosunku do 20 i 87 w 2008 r. oraz 17 i 72 w 2009 r.

W mniejszym stopniu mieszkańcy gminy korzystali z pomocy społecznej z takich przyczyn jak: trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, bezdomność, przemoc w rodzinie, zdarzenie losowe czy sytuacja kryzysowa.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez OPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2008-2010 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2008-2010

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
pieniężna	402	488	258	230	259	237	675	785	653
rzeczowa	165	189	216	86	97	110	415	456	513
praca socjalna	X	X	X	328	383	347	996	1.161	1.024
poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	0	0	0	0	0	0

schronienie	0	2	3	0	2	3	0	2	3
usługi opiekuńcze	29	38	31	29	38	31	31	44	38
specjalistyczne usługi opiekuńcze	6	5	5	5	4	4	10	7	7
skierowanie do domu pomocy społecznej	3	1	3	3	1	3	3	1	3

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanych.

W latach 2008-2010 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych i świadczeniu poradnictwa. Bardzo ważnym narzędziem pracy socjalnej był kontrakt socjalny, których w 2009 roku zawarto 10, a w roku 2010 – 5. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych przez OPS pracą socjalną w latach 2008-2010 wahała się (od odpowiednio 328 i 996 w 2008 r. poprzez 383 i 1.161 w 2009 r. do 347 i 1.024 w 2010 r.).

Istotne formy wsparcia świadczone mieszkańcom gminy stanowiły również pomoc finansowa i rzeczowa, głównie w postaci zasiłków celowych i w naturze, zasiłków stałych, okresowych oraz posiłku. O ile liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem finansowym zmieniała się (odpowiednio od 230 i 675 w 2008 r. poprzez 259 i 785 w 2009 r. do 237 i 653 w 2010 r.) o tyle liczba rodzin i osób w rodzinach, którym udzielono pomocy rzeczowej rosła z roku na rok (z odpowiednio z 86 i 415 w 2008 r. do 110 i 513 w 2010 r.).

Ważną rolę w ramach udzielanej przez OPS pomocy odgrywało również świadczenie usług opiekuńczych, głównie osobom starszym, niepełnosprawnym, długotrwale i ciężko chorym. Liczba osób objętych tą formą wsparcia nieznacznie się zmieniała (odpowiednio od 29 w 2008 r. poprzez 38 w 2009 r. do 31 w 2010 r.). Kilka osób wymagało opieki w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych. W roku 2008 z tej formy pomocy skorzystało 6 osób, z kolei w latach 2009-2010 po 5 osób w każdym roku.

Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez OPS do domów pomocy społecznej. W latach 2008-2010 skierowano odpowiednio 3, 1 i 3 osoby. W analizowanym okresie Ośrodek ponosił wydatki związane z pobytem mieszkańców gminy w Domach Pomocy Społecznej – w 2008 r. wydatki te dotyczyły 6 osób, w 2009 roku – 7 osób, a w roku 2010 ponownie 6 osób.

Poza wyżej przedstawionymi formami wsparcia OPS udzielał niepieniężnych form pomocy takich jak: kompletowanie i kierowanie wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności, pomoc w uzyskaniu rent i emerytur, opiniowanie podań, poradnictwo, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych spraw bytowych. Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaleszanych zajmuje się także rozprowadzaniem żywności pozyskiwanej z Tarnobrzeskiego Banku Żywności realizując tym samym Program „Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności UE – PEAD.

W obszarze udzielanej pomocy Ośrodek współpracował z Powiatowym Urzędem Pracy, sądem i kuratorami, szkołami, prokuraturą, policją, ośrodkami zdrowia, instytucjami KRUS oraz ZUS.

Istotną rolę w działalności OPS-u odegrał, uruchomiony przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, pilotażowy program „Uczeń na wsi”, którego celem była pomoc w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne zamieszkujące gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie. W roku szkolnym 2008/2009 do programu przystąpiło 65, a w kolejnym 56 uczniów posiadających ważne orzeczenie o niepełnosprawności. W ramach tego programu można było zakupić przedmioty ułatwiające lub umożliwiające naukę oraz opłacić uczestnictwo w zajęciach mających na celu podniesienie sprawności fizycznej i psychicznej, dostęp do Internetu, kursy dokształcające w zakresie programu nauczania, a także wyjazdy organizowane w ramach zajęć szkolnych.

W latach 2008-2009 Ośrodek Pomocy Społecznej realizował projekt systemowy pt. „Czas na aktywność w Gminie Zaleszany” realizowany w ramach projektu PO Kapitał Ludzki Priorytet VII: Promocja integracji społecznej współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu była aktywizacja zawodowa osób korzystających z pomocy społecznej poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji, takich jak: doradztwo zawodowe, warsztaty kompetencji społecznych, kursy zawodowe dostosowane do potrzeb uczestników projektu oraz doradztwo psychologiczne. W latach 2008-2009 w ramach projektu zawarto odpowiednio 15 i 9 kontraktów socjalnych z bezrobotnymi i nieaktywnymi zawodowo kobietami.

Jednym z zadań OPS-u było przyznawanie świadczeń rodzinnych, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne	2.732.888 zł	2.652.418 zł	2.996.968 zł
liczba rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne	800	766	775
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	17.670	15.566	13.834
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	72	75	55
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	359	281	329
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	592	504	463
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1.032	1.062	1.037
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	962	992	837
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	3.224	2.703	2.387
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	3.276	2.843	2.401
zasiłek pielęgnacyjny	3.100	3.399	3.793
świadczenie pielęgnacyjne	386	447	718
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	99	114	109
liczba świadczeń rodzinnych ogółem	30.772	27.986	25.963

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanych.

W roku 2010 wielkość wydatków przeznaczonych przez OPS na realizację świadczeń rodzinnych była wyższa niż w latach 2008-2009 – 2.996.968 zł w stosunku do odpowiednio 2.732.88 zł i 2.652. 418 zł. Spadała jednak liczba przyznanych świadczeń (z 30.772 w 2008 r. do 25.963 w 2010 r.). Liczba rodzin z nich korzystających ulegała natomiast wahaniom (od 800 w 2008 r. poprzez 766 w 2009 r. do 775 w 2010 r.).

Najczęściej OPS wypłacał zasiłek rodzinny (w 2008 r. 17.670 świadczeń, w 2009 r. 15.566, a w 2010 r. 13.834), który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego oraz z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego. Co warte odnotowania, z roku na rok rosła liczba przyznawanych zasiłków pielęgnacyjnych (z 3.100 w 2008 r. do 3.793 w 2010 r.), które służą częściowemu pokryciu wydatków wynikających

z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. To kolejne dane potwierdzające wysoką skalę niepełnosprawności w gminie.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne OPS opłacił w latach 2008-2010 następującą liczbę składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: w 2008 r. 252 (na kwotę 26.922 zł), w 2009 r. 300 (31.960 zł), a w 2010 r. 475 (62.130 zł).

Zaliczka alimentacyjna, a następnie świadczenie z funduszu alimentacyjnego stanowiły kolejne formy wsparcia świadczone w latach 2008-2010 przez OPS mieszkańcom gminy. Ta pomoc finansowa, udzielana początkowo zgodnie z ustawą o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, a od 1 października 2008 roku w oparciu o ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34. Zaliczki i świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano zaliczkę alimentacyjną	48 (I-III kwartał)	X	X
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	45 (IV kwartał)	55	65
liczba przyznanych zaliczek alimentacyjnych	614 (I-III kwartał)	X	X
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	213 (IV kwartał)	892	935
wielkość wydatków na zaliczki alimentacyjne	134.150 zł	X zł	X
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	55.920 zł (IV kwartał)	265.951 zł	297.252 zł

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanych.

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2008-2010 OPS przyznał zaliczkę, a następnie świadczenie alimentacyjne rosła z roku na rok (z 48 i 45 w 2008 r. do 65 w 2010 r.). Zwiększała się również liczba wypłaconych zaliczek i świadczeń (z 614 i 213 w 2008 r. do 935 w 2010 r.), a co za tym idzie, wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (ze 134.150 zł i 55.920 zł w 2008 r. do 297.252 zł w 2010 zł).

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne.

W gminie Zaleszany, obok Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonuje Świetlica Środowiskowa w Pilchowie – placówka opiekuńczo-wychowawcza wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Celem świetlicy jest zagospodarowanie wolnego czasu w godzinach popołudniowych i w dni wolne od zajęć szkolnych. Zajęcia prowadzone są codzienne w Remizie OSP przy bibliotece i obejmują warsztaty plastyczne, ruchowe oraz różnego rodzaju gry i zabawy (rysowanki, wycinanki, rebusy, łamigłówki itp.)

Program placówki finansowany jest przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zaleszanych. Świetlica współpracuje z Gminnym Ośrodkiem Kultury i Publiczną Szkołą Podstawowa w Pilchowie. Dotychczas instytucje te wspólnie zorganizowały wiele uroczystości, np.: spotkanie opłatkowe, Dzień Kobiet, Dzień Matki, Dożynki wiejskie, mikołajki. Dużą popularnością cieszy się turniej tenisa stołowego, który rozgrywany jest dwa razy w roku.

W uzupełnieniu warto odnotować, że w Stalowej Woli funkcjonują Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które jako jednostki powiatowe obejmują zasięgiem działania mieszkańców gminy. W roku szkolnym 2010/2011 w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej zostało przyjętych 124 dzieci i młodzieży z gminy Zaleszany. W ramach świadczonego wsparcia 61 osób zostało zdiagnozowanych, 6 osób skorzystało z terapii pedagogicznej, 19 osób z terapii logopedycznej, a 5 osób z terapii EEG Biofeedback. Ponadto 28 osobom udzielono porad, 6 osobom porad zawodowych, a 21osób objęto pomocą psychologiczną. Wybrane dane dotyczące działalności PCPR w odniesieniu do ludności gminy w latach 2009-2010 przedstawia natomiast poniższa tabela.

Tabela 35. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	1	–	1
liczba dzieci z gminy adoptowanych	1	–	1
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	2	4	8
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	4	2	1
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	2	4	8
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	11	9	8
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	2	4	6
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	3	2	5

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli.

W latach 2008-2010 liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy zwiększała się (z 2 w 2008 r. do 6 w 2010 r.), podobnie jak liczba dzieci w nich umieszczanych i przebywających (z 2 w 2008 r. do 8 w 2010 r.). Jeśli zaś chodzi o pobyt w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, liczba dzieci z gminy w nich umieszczonych i przebywających spadała (z odpowiednio 4 i 11 w 2008 r. do 1 i 8 w 2010 r.).

W analizowanym okresie do adopcji zgłoszono z gminy 2 dzieci (po 1 w 2008 i 2009 roku), a liczba usamodzielnianych w kolejnych latach wynosiła 3, 2 i 5.

W 2010 roku mieszkańcy gminy Zaleszany korzystali również z oferty jednostek wsparcia działających poza gminą. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat mieszkańców gminy objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2010 roku

nazwa i adres instytucji	kategoria klienta oraz liczba osób z gminy objętych wsparciem w 2010 r.
DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych ul. Dmowskiego 20, 37-450 Stalowa Wola	osoby przewlekle chore – 2 osoby
DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych ul. Kurasia 7, 39-400 Tarnobrzeg	osoba przewlekle chora – 1 osoba
DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych Piskorowice-Mołynie, 37-300 Leżajsk	mężczyzna z zaburzeniami psychicznymi – 1 osoba
DPS prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Opatrności Bożej, Irena 72, 37-470 Zaklików	kobiety z zaburzeniami psychicznymi – 3 osoby
Środowiskowy Dom Samopomocy ul. 11-go Listopada 12, 39-432 Gorzyce	osoby upośledzone umysłowo – 3 osoby
Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Mickiewicza 25, 37-455 Radomyśl nad Sanem	osoby upośledzone umysłowo – 4 osoby
Schronisko dla Bezdomnych Kobiet ul. Rzeszowska 35, 37-420 Rudnik nad Sanem	osoba bezdomna – 1 osoba
Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn ul. Trzeźniowska 13, 27-600 Sandomierz	osoby bezdomne – 2 osoby
Noclegownia przy Parafii MBNP ul. Konstytucji 3 Maja 11, 39-400 Tarnobrzeg	osoby bezdomne – 2 osoby
Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej ul. Polna 12, 37-464 Stalowa Wola	osoba uwikłana w przemoc domową – 1 osoba
Warsztaty Terapii Zajęciowej przy MOPS w Stalowej Woli, ul. Podleśna 2, 37-450 Stalowa Wola	osoba upośledzona umysłowo – 1 osoba
Warsztaty Terapii Zajęciowej, ul. Hutnicza 14, 37-450 Stalowa Wola	osoba upośledzona umysłowo – 1 osoba

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Zaleszanych

17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy Zaleszany wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2002 roku.

W 2002 roku w gminie Zaleszany mieszkało 1.741 osób niepełnosprawnych (759 mężczyzn i 982 kobiety), w tym 1.171 osób niepełnosprawnych prawnie i 570 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności gminy wynosił 16,6%.

Poniższe tabele przedstawiają strukturę wiekową osób niepełnosprawnych w gminie oraz ich podział według poziomu wykształcenia i aktywności ekonomicznej.

Tabela 37. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

ekonomiczna grupa wieku	liczba osób	udział w ogóle osób niepełnosprawnych	udział w ogóle ludności w danej ekonomicznej grupie wieku
osoby w wieku przedprodukcyjnym	77	4,4%	2,9%
osoby w wieku produkcyjnym	816	46,9%	13,8%
osoby wieku poprodukcyjnym	848	48,7%	45,8%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku 816 osób niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym, co było zjawiskiem niepokojącym. Stanowiły one prawie 14% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku. Liczniejszą grupę reprezentowały osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym (848 osób), których odsetek wśród osób starszych w gminie wynosił blisko 46%.

Tabela 38. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

poziom wykształcenia	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej
wyższe	15	0,9%
policealne	16	0,9%
średnie	220	13%
zasadnicze zawodowe	316	18,7%
podstawowe ukończone	968	57,2%
podstawowe nieukończone	156	9,2%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Niski poziom wykształcenia w istotny sposób utrudnia osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie na rynku pracy i utrzymanie posiadanego zatrudnienia. W 2002 roku najliczniejszą grupę wśród osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (968 osób). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił 57,2%.

Tabela 39. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych
aktywni zawodowo pracujący	292	16,8%
aktywni zawodowo bezrobotni	26	1,5%
bierni zawodowo	1.417	81,4%
nieustalony status na rynku pracy	6	0,3%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. W 2002 roku zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie była bierna zawodowo (1.417 osób). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił aż 81,4%. Aktywnych zawodowo było 318 osób dotkniętych niepełnosprawnością. Wśród nich dominowały osoby posiadające zatrudnienie (292 osoby).

18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 40. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące wysokości środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Zaleszany w latach 2008-2010.

Tabela 41. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2008-2010

wielkość wydatków	2008 r.	2009 r.	2010 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	93.331 zł	93.304 zł	102.462 zł
na przeciwdziałanie narkomanii	3.998 zł	2.982 zł	2.693 zł
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	–	–	–
razem	97.329 zł	96.286 zł	105.155 zł

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zaleszanych.

W 2010 roku wysokość kwot wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień była nieco wyższa niż w latach 2008-2009 (102.462 zł w stosunku do odpowiednio 93.331 zł i 93.304 zł). W analizowanym okresie wahania dotyczyły środków finansowych przeznaczanych na walkę z alkoholizmem, zmniejszeniu natomiast ulegały kwoty wykorzystywane na przeciwdziałanie narkomanii. W budżecie nie uwzględniono środków mających służyć działaniom ograniczającym przemoc w rodzinie.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w gminie Zaleszany oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 42. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2008-2010

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	41	42	41
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	49	44	40
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	51	52	49
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	53	55	56
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	1
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	2	3	1
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	0
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zaleszanych.

W latach 2008-2010 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie nieznacznie się wahała (od 41 w 2008 r. poprzez 42 w 2009 r. do 41 w 2010 r.); limit punktów uchwalony przez Radę Gminy na koniec 2010 r. wynosił 50). Z roku na rok zmniejszała się liczba przeprowadzonych w nich kontroli (z 49 w 2008 r. do 40 w 2010 r.), a także liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (z 51 w 2008 r. do 49 w 2010 r.; liczba obowiązujących zezwoleń na koniec 2010 r. wynosiła 100). Wzrost dotyczył natomiast liczby pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych (z 53 w 2008 r. do 56 w 2010 r.). W uzupełnieniu powyższych danych warto dodać, iż w analizowanym okresie nie podjęto żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych i wydano tylko 1 negatywną opinię GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na ich sprzedaż (w 2010 r.).

W ramach podejmowanych działań GKRPA przeprowadzała również rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu. W latach 2008-2010 liczba osób nimi objętych była niewielka i wynosiła odpowiednio 2, 3, 1.

W analizowanym okresie GKRPA nie wystąpiła do sądu wobec żadnej uzależnionej od alkoholu osoby z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w latach 2008-2010 GKRPA nie kontaktowała się z osobami dotkniętymi tym problemem, nie skierowała żadnej osoby na terapię, nie złożyła również w stosunku do żadnego sprawcy przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Na terenie Zaleszan nie funkcjonują placówki wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin, gmina współpracuje natomiast z Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Stalowej Woli oraz kieruje osoby z problemem alkoholowym do Klubów Trzeźwości, grup wsparcia i grup AA.

W roku 2010 na terenie placówek oświatowych zrealizowano spektakle profilaktyczne pt.: „Metamorfoza” (dla uczniów szkół gimnazjalnych) oraz pt. „Nie dręcz mnie” (dla uczniów szkół podstawowych). Szkoły wzięły również udział w kampanii profilaktycznej pn. „Zachowaj Trzeźwy Umysł”. Z programów skorzystało łącznie 929 uczniów i 8 nauczycieli.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie świadczy również Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2008-2010 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagaly się z alkoholizmem i przemocą domową. O ile liczba beneficjentów korzystających ze wsparcia OPS-u w związku z przemocą w rodzinie była niewielka i dotyczyła jedynie lat 2009 i 2010 (liczba rodzin: 2 i 1, liczba osób w rodzinach 5 i 3), o tyle liczba beneficjentów objętych pomocą z powodu alkoholizmu rosła z roku z rok (liczba rodzin: z 73 w 2008 r. do 107 w 2010 r., liczba osób w rodzinach z 35 w 2008 r. do 54 w 2010 r.).

Ważną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie odgrywa również policja. W 2010 roku działająca na terenie gminy Zaleszany jednostka policji wszczęła ogółem 122 postępowania w sprawach kolizji z prawem osób będących pod wpływem alkoholu. W analizowanym roku przeprowadziła również 44 interwencje domowe w związku z przemocą w rodzinie (w ich efekcie założono 8 „Niebieskich Kart” i skierowano do Sądu 7 aktów oskarżenia).

19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy. W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Zaleszany badania takie zostały przeprowadzone przy

zastosowaniu ankiety rozesłanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. wójta, sołtysów, radnych, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 36 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie.

Atuty gminy

W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o największe atuty gminy. Wskazując je, respondenci zwrócili szczególną uwagę na dobre położenie geograficzne i komunikacyjne gminy, w nieznaczej odległości od Stalowej Woli, Tarnobrzega, Sandomierza i Gorzyc. Duże znaczenie przywiązywali również do walorów krajobrazowych gminy oraz dobrze rozwiniętej na jej terenie infrastruktury technicznej.

Mieszkańcy gminy podkreślali także odpowiednią dostępność placówek oświatowo-kulturalnych oraz stale rozwijaną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną. Akcentując walory kulturalne gminy, wysoko oceniali organizowane w niej imprezy.

Badani wspominali również o relatywnie wysokiej liczbie zatrudnionych w gminie oraz stosunkowo wysokim wskaźniku przedsiębiorczości. Kładli również nacisk na dobrze zorganizowane społeczeństwo obywatelskie, którego przejawem są m.in. liczne organizacje pozarządowe.

Słabe strony gminy

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony gminy. Najczęściej wymienianą słabością była niedostateczna liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (np. świetlic). Według ankietowanych bolączką gminy jest także niska jakość dróg publicznych i nie w pełni rozwinięta sieć kanalizacyjna w niektórych częściach gminy. Niektórzy za niewystarczające uznali działania w zakresie segregacji odpadów.

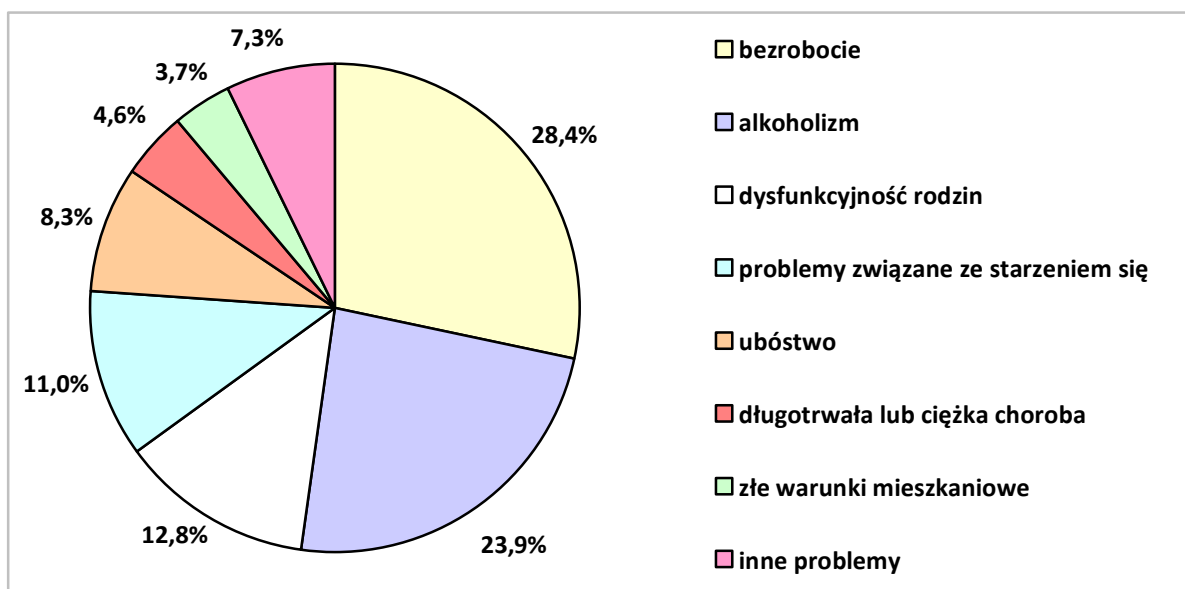
Zdaniem respondentów ważkimi problemami są również bezrobocie i niski poziom uprzemysłowienia gminy. Nie bez znaczenia jest w opinii badanych postępujące zjawisko zanikania więzi społecznych.

Część ankietowanych uznała, że imprezy kulturalne w gminie są organizowane zbyt rzadko, a placówki przedszkolne dysponują niewystarczającą liczbą miejsc. Niektórzy

stwierdzili, że istotnym problemem jest zbyt mała liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz zły ich stan.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

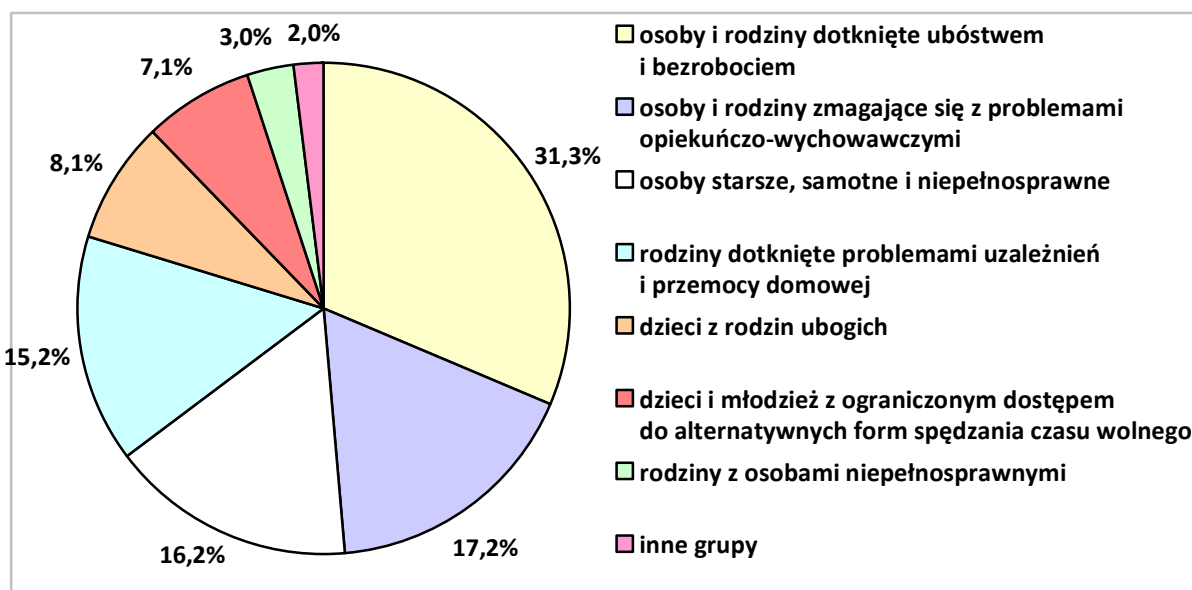

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie (28,4%) oraz alkoholizm (23,9%). Szczególną uwagę zwrócili również na dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych (12,8%), problemy związane ze starzeniem się (11%) i ubóstwo (8,3%). W dalszej kolejności wymienili m.in. długotrwałą lub ciężką chorobę (4,6%) oraz złe warunki mieszkaniowe (3,7%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali podali kategorie osób i grup, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych występujących w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie

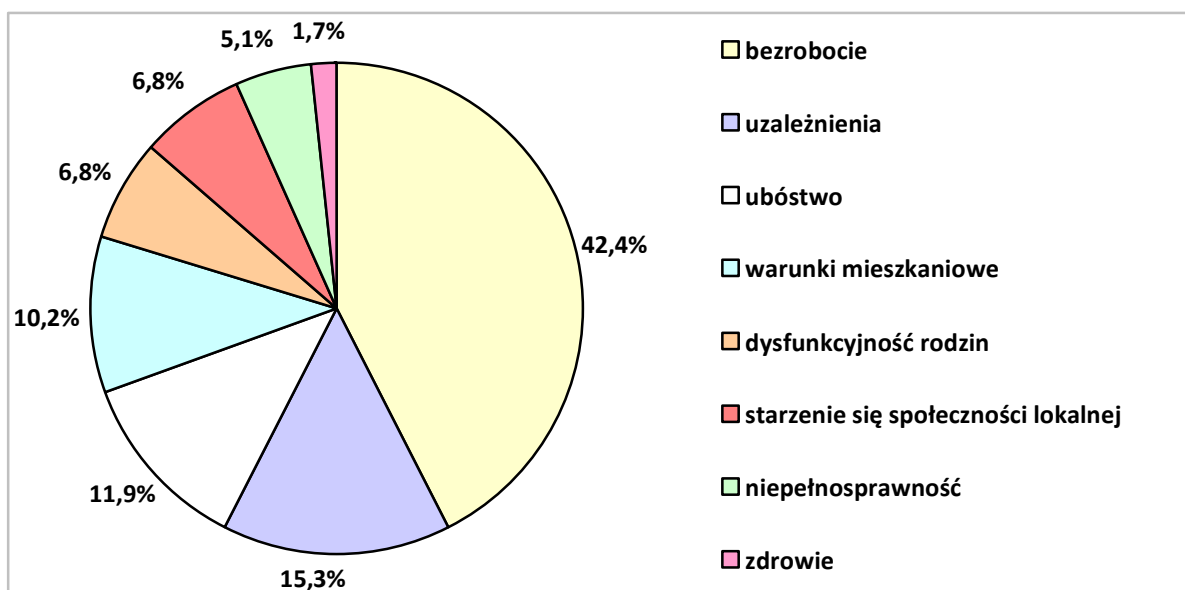
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych (31,3%) stwierdziło, że grupą, która najbardziej odczuwa skutki problemów społecznych w gminie, są osoby i rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem. Liczne grono wśród ankietowanych stanowili również ci, którzy wskazali na osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (17,2%), osoby starsze, samotne i niepełnosprawne (16,2%) oraz osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie (15,2%).

Zdaniem respondentów z następstwami problemów społecznych w gminie zmagają się także m.in. dzieci z rodzin ubogich (8,1%), dzieci i młodzież z ograniczonym dostępem do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (7,1%) oraz rodziny z osobami niepełnosprawnymi (3%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niewystarczająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najmniej zadowolająca w takich obszarach, jak: bezrobocie (42,4%) oraz uzależnienia (15,3%), ubóstwo (11,9%) oraz warunki mieszkaniowe (10,2%).

Co zrobić, by poprawić sytuację osób i rodzin w gminie?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególnie nacisk położyli na zwiększenie dostępu mieszkańców gminy do poradnictwa specjalistycznego (w tym pomocy psychologicznej i prawnej) oraz przeciwdziałanie bezrobociu. W tym ostatnim kontekście pojawił się postulat powołania w gminie centrum aktywizacji społecznej.

Za równie istotne respondenci uznali podjęcie kroków w celu rozbudowy w gminie mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego oraz zapewnienia mieszkańcom szerszego dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego. Zwrócili również uwagę na potrzebę zwiększenia możliwości rozwijania zainteresowań i uzdolnień przez dzieci i młodzież (w tym uczniów pochodzących z rodzin ubogich).

Do ważnych działań, które wymagają podjęcia w gminie, respondenci zaliczyli także przedsięwzięcia służące zmniejszeniu skali problemu uzależnień. Wśród nich uwypatnili te,

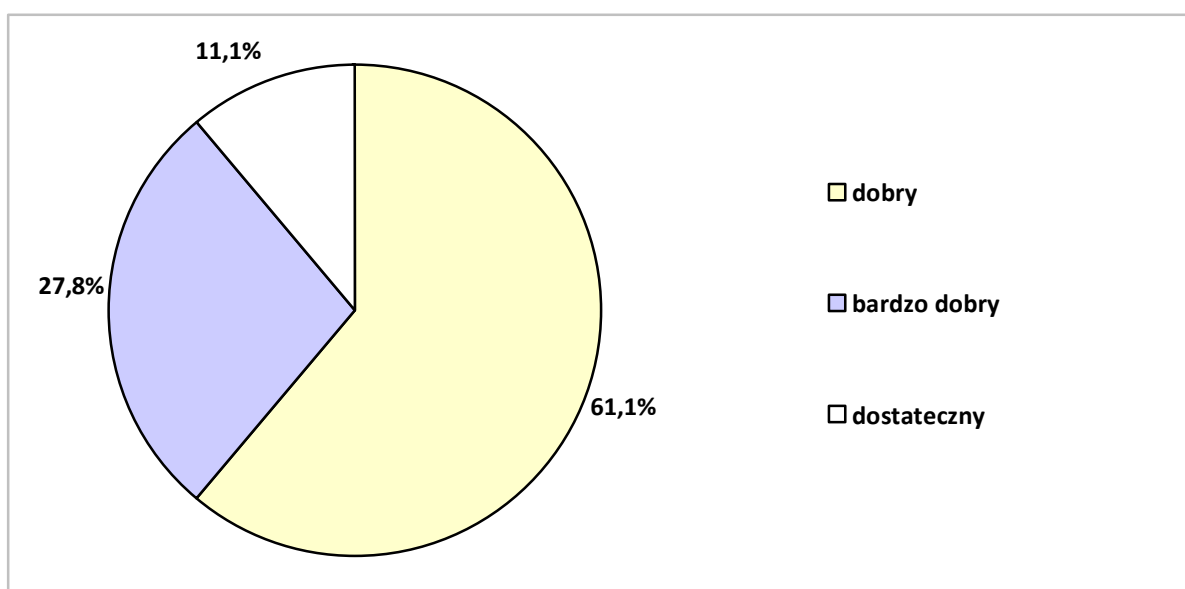
które wiążą się ze zwiększeniem dostępności terapii i leczenia oraz zapewnienia wsparcia w ramach grup samopomocowych (np. w ramach grupy „AA”).

Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w gminie

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych. W pierwszej kolejności zaliczyli do nich: Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe i Urząd Gminy. Ważną rolę do odegrania przypisali również Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Powiatowemu Urzędowi Pracy i placówkom oświatowym. Zwrócili także uwagę na lokalne zakłady pracy, Policję, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Kultury, Sąd Rejonowy, Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Kościół katolicki.

Kolejne kwestie poruszone w ankiecie dotyczyły dostępności w gminie placówek służby zdrowia, oświatowo-wychowawczych, kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych. Jednocześnie poproszono badanych o wskazanie deficytów w powyższym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?

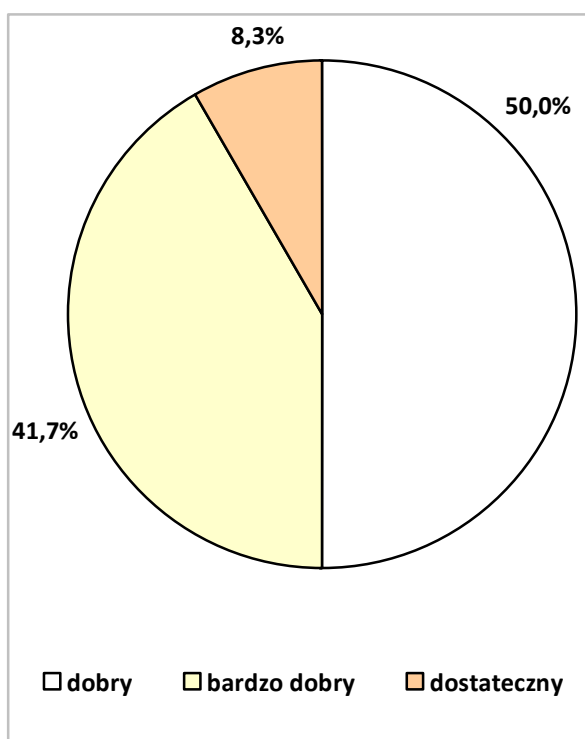

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

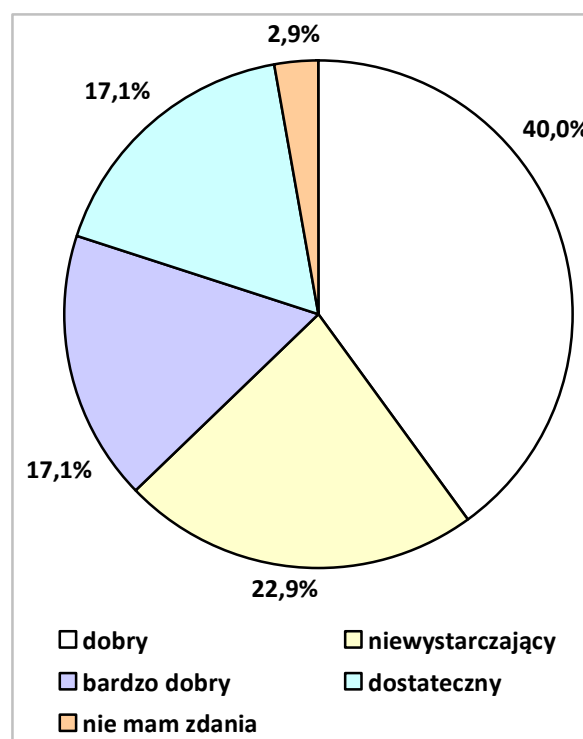
Wszyscy respondenci pozytywnie ocenili dostępność placówek służby zdrowia w gminie. Ponad 60% z nich uznało ją za dobrą, blisko 28% za bardzo dobrą, a 11,1% za dostateczną.

Do lekarzy, których w gminie brakuje, bądź do których trudno się dostać, ankietowani zaliczali najczęściej: kardiologa, laryngologa, dermatologa, psychiatrę, alergologa, stomatologa, a także pediatrę, neurologa, urologa i reumatologa.

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

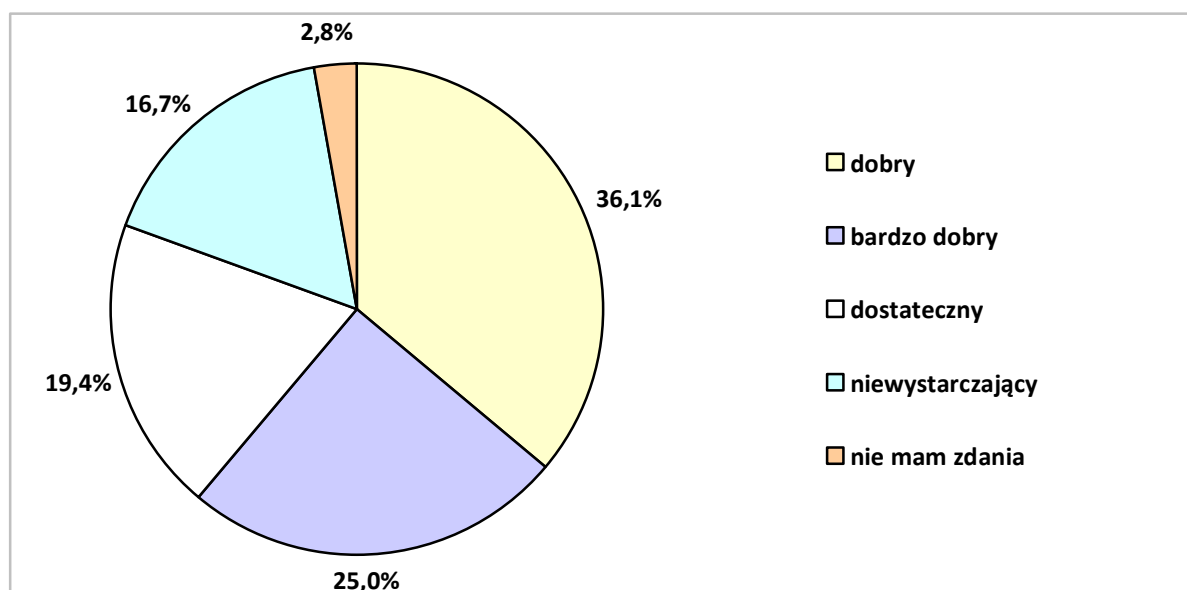

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Największy odsetek respondentów (odpowiednio 50 i 40%) stwierdził, że dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych w gminie jest dobry. Za bardzo dobry uznało go odpowiednio 41,7 i 17,1%, a za dostateczny odpowiednio 8,3 i 17,1% badanych. Negatywnie dostępność placówek kulturalnych w gminie oceniło 22,9% ankietowanych (w przypadku oceny dostępności placówek oświatowo-wychowawczych nie było niekorzystnych odpowiedzi).

Wskazując placówki oświatowo-wychowawcze oraz kulturalne, których w gminie brakuje bądź do których dostęp jest ograniczony, badani wymieniali najczęściej świetlice, a także przedszkole, kino, klub dla młodzieży oraz salę widowiskową.

Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

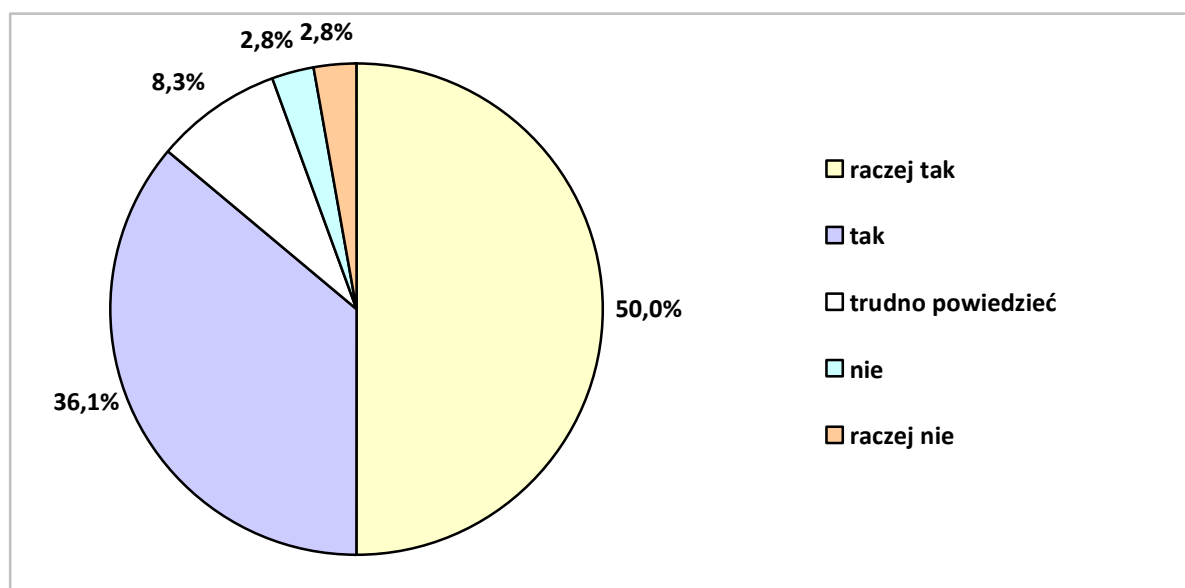
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Łącznie 61,1% respondentów dobrze lub bardzo dobrze oceniło dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie, a kolejne 19,4% przyznało, że jest on dostateczny. Blisko 17% badanych uznało, że jest on niewystarczający. Jednocześnie zdania na ten temat nie miało 2,8% respondentów.

W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani dostrzegli niedostatek takich obiektów, jak: basen, place zabaw, boiska sportowe, skatepark.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające uzyskać od respondentów opinie na temat stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (w sumie 86,1%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie lub bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmienną opinię wyraziło łącznie 5,6% badanych. Jednocześnie zdania w tej sprawie nie miało 8,3% respondentów.

20. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2010 roku w gminie Zaleszany funkcjonowało 37 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami mogącymi realizować zadania pożytku publicznego), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych gminy, wsparcia rzeczowego i lokalowego organizacji oraz doradztwa i konsultacji. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Tabela 43. Organizacje pozarządowe w gminie w 2010 roku

lp.	nazwa organizacji	adres organizacji
1.	Forum Mieszkańców Wsi „SANŁĘG” Lokalna Grupa Działania w Zaleszanych	Plac Kościuszki 5/3, 37-415 Zaleszany
2.	Stowarzyszenie Młodzieży Katolickiej „Wolni od Uzależnień”	Kotowa Wola
3.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Obywatelskich „Przyjaciół Zbydniowa”	Zbydniów
4.	Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Pilchów „Gościniec”	Pilchów
5.	Stowarzyszenie Przyjaznych Edukacji „Horyzont”	Zbydniów
6.	Stowarzyszenie Odnowy Wsi „Wolan”	Kotowa Wola
7.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Obywatelskich „Sympatycy Kotowej Woli”	Kotowa Wola
8.	Stowarzyszenie „TUR” na rzecz rozwoju wsi Turbia	Turbia
9.	Stowarzyszenie „DAR SERCA” w Zbydniowie	Zbydniów
10.	Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich w Skowierzynie	Skowierzyn
11.	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej Wsi Skowierzyn „Lepsze Jutro-Skowierzyn”	Skowierzyn
12.	Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego i Lokalnego „Progres” w Dzierdźówce”	Dzierdźówka
13.	Stowarzyszenie pn. „Koło Gospodyń Wiejskich” w Turbi	Turbia
14.	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej Turbi „Pomocna Dłoń”	Turbia
15.	Polski Związek Wędkarski, Koło Nr 19, Zaleszany	Zaleszany
16.	Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych	Zbydniów
17.	Aeroklub Stalowowolski, Lotnisko Turbia	Turbia
18.	Ludowy Zespół Sportowy Kępie Zaleszańskie	Kępie Zaleszańskie
19.	Ludowy Zespół Sportowy Kotowa Wola	Kotowa Wola
20.	Ludowy Zespół Sportowy Majdan Zbydniowski	Majdan Zbydniowski
21.	Ludowy Zespół Sportowy Pilchów	Pilchów
22.	Ludowy Zespół Sportowy Skowierzyn	Skowierzyn
23.	Ludowy Zespół Sportowy Turbia	Turbia
24.	Ludowy Zespół Sportowy Zbydniów	Zbydniów
25.	Ochotnicza Straż Pożarna Dzierdźówka	Dzierdźówka
26.	Ochotnicza Straż Pożarna Kępie Zaleszańskie	Kępie Zaleszańskie
27.	Ochotnicza Straż Pożarna Kotowa Wola	Kotowa Wola
28.	Ochotnicza Straż Pożarna Majdan Zbydniowski	Majdan Zbydniowski
29.	Ochotnicza Straż Pożarna Motycze Szlacheckie	Motycze Szlacheckie
30.	Ochotnicza Straż Pożarna Obojna	Obojna
31.	Ochotnicza Straż Pożarna Pilchów	Pilchów
32.	Ochotnicza Straż Pożarna Pasternik Skowierski	Pasternik Skowierski
33.	Ochotnicza Straż Pożarna Skowierzyn	Skowierzyn
34.	Ochotnicza Straż Pożarna Turbia	Turbia
35.	Ochotnicza Straż Pożarna Wólka Turebska	Wólka Turebska

36.	Ochotnicza Straż Pożarna Zaleszany	Zaleszany
37.	Ochotnicza Straż Pożarna Zbydniów	Zbydniów

Dane Urzędu Gminy Zaleszany

W 2010 roku w gminie Zaleszany było 5 parafii Kościoła rzymskokatolickiego. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 44. Kościoły w gminie w 2010 roku

lp.	nazwa parafii	adres parafii
1.	Parafia pw. Św. Leonarda	Turbia 15, 37-416 Zbydniów
2.	Parafia pw. Św. Mikołaja Biskupa	ul. T. Kościuszki 13, 37-415 Zaleszany
3.	Parafia pw. Św. Jadwigi Królowej	Pilchów 251, 37-464 Stalowa Wola
4.	Parafia pw. Św. Józefa Robotnika	Kotowa Wola 245, 37-416 Zbydniów
5.	Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	Zbydniów 189, 37-416 Zbydniów

Dane Urzędu Gminy Zaleszany

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, który jest podmiotem analizy, i obejmuje następujące obszary:

- bezrobocie i ubóstwo;
- rodzina, dziecko i młodzież;
- uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- bezdomność;
- starość;
- niepełnosprawność;
- kapitał społeczny i ludzki.

Obszar BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
mocne strony	slabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w gminie, w tym wśród kobiet • prowadzenie przez pracowników socjalnych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych • upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • zachęcanie inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy, • przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające działania służące aktywizacji osób bezrobotnych w wieku 45 lat i więcej oraz ograniczeniu zjawiska dziedziczenia bezrobocia • niewielki wpływ na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy • niewielka skala działań służących ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia • brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby bezrobotne wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, • korzystanie przez osoby bezrobotne z dostępu do europejskich rynków pracy • możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost poziomu bezrobocia, w tym wśród osób w wieku 45 lat i więcej • utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet • wzrost liczby osób bezrobotnych wymagających aktywizacji • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia • niewielka liczba nowych inwestorów tworzących w gminie miejsca pracy • ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież • brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych • utrzymujący się wysoki poziom nielegalnego zatrudnienia • postępujące zjawisko ubóstwa

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	slabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie dysfunkcjom rodzin • efektywna praca socjalna • zapewnianie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego • rozwijanie opieki przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego • podejmowanie działań mających na celu podniesienie poziomu nauczania • dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego prowadzenie działań na rzecz rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • brak dogłębnej analiz potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • brak działań inicjujących powstanie w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci • niepodejmowanie działań w kierunku tworzenia nowych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • brak działań na rzecz rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego

<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu • prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia • prowadzenie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie warunków do prowadzenia pracy socjalnej • rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego • możliwość poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki koordynacji działań instytucji wspierających te grupy • dostateczny dostęp do opieki przedszkolnej • odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych • zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych • zwiększająca się liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • rosnąca liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży • wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców • dobra dostępność opieki medycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się wysoka liczba rodzin dysfunkcyjnych • niedostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci • niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży • ograniczone możliwości kontynuowania przez młodzież nauki na poziomie ponadgimnazjalnym

Obszar UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe • prowadzenie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień • diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych • inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • pozyskiwanie kadry do pracy z osobami 	<ul style="list-style-type: none"> • brak działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • mała różnorodność działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

<p>uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego • zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia • kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych 	
---	--

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba rodzin mogących skorzystać ze wsparcia psychospołecznego i prawnego • rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem odwykowym • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami • zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych • zwiększająca się wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień • wzrost liczby rodzin objętych poradnictwem i interwencją z powodu przemocy w rodzinie • niezwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • niska liczba osób wyleczonych z uzależnień • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej • brak grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • niewystarczająca ilość kadry pracującej z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • brak w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie • rosnąca liczba osób w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • wzrost liczby osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych

Obszar BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie problemu bezdomności • zapobieganie bezdomności oraz prowadzenie działań na rzecz osób bezdomnych • informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • zapewnianie osobom bezdomnym schronienia • udzielanie wsparcia osobom bezdomnym przybywającym z innych gmin • zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym 	<ul style="list-style-type: none"> • brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • brak działań na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych

<ul style="list-style-type: none"> z bezdomności • uwrażliwianie mieszkańców na problemy osób bezdomnych • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez bezdomnych wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • odpowiednia jakość usług świadczonych osobom bezdomnym • brak zjawiska minimalizowania problemów osób bezdomnych • społeczna akceptacja osób bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie zjawiska bezdomności • zwiększająca się liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych • rosnąca liczba osób bezdomnych wymagających schronienia • zwiększająca się liczba osób bezdomnych zmagających się z bezrobociem • niewielka liczba osób wychodzących z bezdomności • ograniczone możliwości realizowania indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych

Obszar STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • badanie liczebności osób starszych • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • dysponowanie wystarczającą liczbą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi • kierowanie osób wymagających całonocnej opieki do domów pomocy społecznej • prowadzenie wśród osób starszych działań prozdrowotnych • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak działań inicjujących powstawanie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych • niezapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy (kluby seniora, dom dziennego pobytu) • brak działań umożliwiających osobom starszym kontynuowanie aktywności zawodowej • niewystarczające działania mające na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie • brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych • brak działań inicjujących w gminie wolontariat na rzecz osób starszych • niezapewnianie osobom młodym warunków do pozostania w gminie
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny • dobra dostępność domów pomocy społecznej • zwiększający się udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych • brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób starszych • brak grupy wsparcia i instytucji wsparcia dla osób starszych • brak dostępu osób starszych do małych form pomocy (kluby seniora, dom dziennego pobytu) • niski poziom życia osób starszych • mała liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową

	<ul style="list-style-type: none"> • nieodpowiednia do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna • brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu • migracja osób młodych, wykształconych do większych jednostek administracyjnych
--	--

Obszar NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	slabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • dysponowanie wystarczającą liczbą pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym • organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi • udział w likwidowaniu barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak działań inicjujących powstanie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych • ograniczona współpraca z podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne osobom niepełnosprawnym • brak działań w celu utworzenia grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych • brak działań w celu uwrażliwienia społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych • brak działań inicjujących wolontariat na rzecz osób niepełnosprawnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • istnienie bazy rehabilitacyjnej • posiadanie przez osoby niepełnosprawne wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy • brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych • wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób niepełnosprawnych • rosnąca liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników OPS-u • zwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających wsparcia • brak grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych • istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie • brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu

Obszar KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	slabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające działania w celu zapobiegania wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej • niepełne diagnoza problemów społecznych

<p>udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia • poprawianie jakości obsługi klientów OPS-u • prowadzenie bazy danych o instytucjach wsparcia i organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • uświadamianie władzom gminy roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi 	<p>w gminie</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak działań inicjujących powstawanie nowych placówek pomocy społecznej • ograniczone działania inicjujące wolontariat • ograniczona współpraca z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych
---	---

szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • niezwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego • dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w ośrodku pomocy społecznej • niepopadanie w rutynę i niedoznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej • posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia • odpowiednia jakość obsługi klientów OPS-u, • posiadanie przez pracowników pomocy społecznej wiedzy na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • świadomość władz gminy co do roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • istnienie organizacji pozarządowych w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie • niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej • niedofinansowany system pomocy społecznej • mała liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia • niekorzystny wizerunek sektora pomocy społecznej • niewłączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe

22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Diagnoza przeprowadzona w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany obejmowała kilkanaście zagadnień. Jej wyniki posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej gminy na lata 2012-2016. Zostały one przedstawione w części programowej strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych tak występujących w gminie obecnie, jak i w najbliższych latach. Działania te są wyznaczone w następujących obszarach:

- 1. Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom** poprzez:
 - zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego,
 - wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy,
 - pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym,
- 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży** poprzez:
 - wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania,
 - pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia,
 - wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju,
- 3. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym** poprzez:
 - usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki,
 - ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych,
- 4. Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie** poprzez:
 - zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia,
 - profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- 5. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie** poprzez:
 - przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich,
 - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców,
- 6. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego** poprzez:
 - wzmacnianie kadr pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej,
 - wyzwalanie aktywności obywatelskiej,
 - wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany na lata 2012-2016, jest następująca:

**Zaleszany gminą zintegrowaną społecznie,
podnoszącą jakość życia mieszkańców, zaspokajającą ich potrzeby
i stwarzającą im możliwości rozwoju**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Wśród tych ostatnich pogrubioną czcionką oznaczono te, które mają charakter priorytetowy.

Cel strategiczny 1.:

Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
2. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.
3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.
3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci posiłku) osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
5. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich (m.in. z Bankiem Żywności) oraz z kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez OPS.
4. Pozyskiwanie inwestorów oraz wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości.
5. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych,

w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

6. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością.
2. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
3. Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych.
4. Zapewnianie osobom bezdomnym schronienia.
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2012-2016.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- wielkość stopy bezrobocia,

- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności.
- liczba nowych inwestorów,
- liczba nowych podmiotów gospodarczych,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba opracowanych i realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- spadku liczby osób bezrobotnych,
- wzrostu liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych,
- zmniejszenia liczby osób zagrożonych bezdomnością.

Cel strategiczny 2.:

Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.:

1. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników OPS-u i placówek oświatowych.
2. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
3. Zatrudnienie asystentów rodziny.
4. Udzielanie przez OPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
5. Zwiększenie dostępności dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci wsparcia psychologiczno-pedagogicznego i prawnego.
6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci.
7. Zwiększenie dostępności wsparcia pedagogicznego, psychologicznego i logopedycznego w placówkach oświatowych.
8. Rozszerzenie dożywiania dzieci uczęszczających do placówek oświatowych działających w gminie.
9. Podnoszenie jakości kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich oraz wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) i programy nauczania.
10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym (stypendia, zasiłki), organizowanie zajęć wyrównawczych, dofinansowanie udziału w wycieczkach dydaktycznych oraz w kulturze, sporcie i rekreacji, zapewnienie transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły.
11. Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych, przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe.

12. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, organizowanie wypoczynku.
13. Rozwijanie sieci i oferty świetlic w gminie.
14. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2012-2016.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, kościoły.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba zatrudnionych asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,

- liczba nauczycieli doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba doposażonych placówek oświatowych,
- liczba dzieci objętych dożywianiem,
- liczba uczniów objętych pomocą stypendialną i zasiłkami szkolnymi,
- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- zwiększenia szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poprawy koordynacji działań podmiotów wspierających rodzinę i dziecko.

Cel strategiczny 3.:

Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
2. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym.
3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek.
5. Zapewnienie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie.
6. Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
7. Zwiększenie dostępu osób starszych i niepełnosprawnych do informacji o możliwych formach wsparcia.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych oraz z kościołem.
9. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2012-2016.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, domy pomocy społecznej, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych beneficjentów objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz liczba opiekunek,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba wolontariuszy.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- podniesienia jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,

- zwiększenia liczby osób usprawionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 4.:

Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne 1-2.:

1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
3. Zwiększenie dotacji budżetowych dla SPZOZ-ów, dla których gmina jest organem założycielskim, na realizację zadań określonych w ustawie o zakładach opieki zdrowotnej.
4. Podejmowanie działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
5. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.
3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
6. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Szczegółowe działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie zawierają gminne programy:

- **profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,**
- **przeciwdziałania narkomanii,**
- **przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.**

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2012-2016.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Placówki służby zdrowia, specjaliści, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Stalowej Woli, inne ośrodki wsparcia, grupy wsparcia, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- wysokość dotacji budżetowych udzielonych SPZOZ-om,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,

- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i uzależnień oraz zdrowego trybu życia,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny 5.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów.
2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
4. Podejmowanie przez jednostki gminne i jej mieszkańców współpracy z instytucjami o zasięgu ponadgminnym, policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2012-2016.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przestępczości,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,
- liczba dzieci i młodzieży dowożonych do szkół,
- stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia,
- zwiększenia dostępności opieki zdrowotnej,
- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 6.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wyzwalanie aktywności obywatelskiej.
3. Wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.

1. Doksztalcanie kadry pomocy społecznej.
2. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
3. Zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
4. Inicjowanie w gminie działalności nowych organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym na rzecz dzieci i młodzieży, osób bezrobotnych, uzależnionych i niepełnosprawnych.
5. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (także o zasięgu ponadgminnym).
6. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.
7. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Szczegółowe działania w zakresie współpracy samorządu miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego zawiera Program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami mogącymi realizować zadania pożytku publicznego.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2012-2016.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba pracowników socjalnych,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba nowo powstałych jednostek pomocy społecznej,
- liczba inicjatyw społecznych,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- zwiększenia jakości świadczonych usług,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z sektorem pozarządowym.

2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany na lata 2012-2016 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Zaleszanach. Działania te będą podejmowane przez wskazane powyżej podmioty zgodnie ze szczegółowym harmonogramem, ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

3. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez radę i powinny stanowić załączniki do niniejszej strategii.

3.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany na lata 2012-2016 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami mogącymi realizować zadania pożytku publicznego.

3.2. PROJEKTY

Prezentowane poniżej projekty powstały w trakcie prac nad strategią. Ich autorami są przedstawiciele instytucji i organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej. Projekty stanowią „bank pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

Projekt 1. „Podróże nie tyle kształcą, co wychowują”

Wnioskodawca projektu

Publiczne Gimnazjum nr 2 w Zbydniowie.

Cel główny projektu

Oddziaływanie edukacyjno-wychowawcze na 50 uczniów Publicznego Gimnazjum w Zbydniowie.

Cele szczegółowe projektu

Organizacja wyjazdu (Zielonej Szkoły) opartego na autorskim programie dydaktyczno-wychowawczym.

Miejsce realizacji projektu

Górecko Kościelne – Roztoczański Park Narodowy.

Beneficjenci projektu

50 dzieci i młodzieży ze środowisk dysfunkcyjnych i nacechowanych ubóstwem (uczniowie Publicznego Gimnazjum w Zbydniowie).

Partnerzy w realizacji projektu

Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbydniowie.

Czas realizacji projektu

15-20.05.2012 r.

Projekt 2. „Mały Człowiek – najlepsza inwestycja na przyszłość”

Wnioskodawca projektu

Publiczna Szkoła Podstawowa w Turbi, Turbia 37, 37-416 Zbydniów, tel. (0-15) 845-04-28.

Cel główny projektu

Wsparcie finansowe dzieci z rodzin ubogich i niedostosowanych społecznie.

Cele szczegółowe projektu

- dofinansowanie wyjazdów do muzeum, wycieczek,
- zakup sprzętu komputerowego,
- rozwój zainteresowań i uzdolnień.

Miejsce realizacji projektu

Szkoła.

Beneficjenci projektu

Dzieci w wieku 6-13 lat..

Partnerzy w realizacji projektu

- gmina,
- nauczyciele.

Czas realizacji projektu

Rok szkolny 2011/2012.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zaleszany na lata 2012-2016 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy:

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

Tabele:

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w gminie w 2010 roku

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2008-2010

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2008-2010

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2008-2010

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2008-2010

Tabela 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2008-2010

Tabela 8. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) na koniec 2010 roku

Tabela 9. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec lat 2008-2010

Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie, w województwie i w kraju na koniec lat 2008-2010

Tabela 11. Bezrobotni w gminie na koniec 2010 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

Tabela 12. Bezrobotni w gminie na koniec 2010 roku według wybranych rodzajów działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy

Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2008-2010

Tabela 14. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w gminie w latach 2008-2010

Tabela 15. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2008-2010

Tabela 16. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2009/2010

Tabela 17. Placówki kulturalne w gminie w 2010 roku

Tabela 18. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół podstawowych

Tabela 19. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół gimnazjalnych

Tabela 20. Zakłady opieki zdrowotnej w gminie w 2010 roku

Tabela 21. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2010 roku

Tabela 22. Schorzenia ludności miasta w wieku 19 lat i więcej w 2010 roku

Tabela 23. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2010 roku

Tabela 24. Przestępstwa popełnione w gminie w latach 2009-2010

Tabela 25. Wykroczenia popełnione w gminie w latach 2009-2010

Tabela 26. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku

Tabela 27. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku

Tabela 28. Środki finansowe wydatkowane przez OPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2008-2010

Tabela 29. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2008-2010

Tabela 30. Struktura wiekowa oraz aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2010 roku

Tabela 31. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2008-2010

Tabela 32. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2008-2010

Tabela 33. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2008-2010

Tabela 34. Zaliczki i świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2008-2010

Tabela 35. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2008-2010

Tabela 36. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2010 roku

Tabela 37. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

Tabela 38. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Tabela 39. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Tabela 40. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Tabela 41. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2008-2010

Tabela 42. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2008-2010

Tabela 43. Organizacje pozarządowe w gminie w 2010 roku

Tabela 44. Kościoły w gminie w 2010 roku

Wykresy:

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie

Wykres 3. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

Wykres 8. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?